

Барчамиз бир ҳақиқатни яхши тушунамиз: иқтисодиётни ривожлантиришнинг энг самарали йўли бу – мавжуд ресурслардан унумли фойдаланишдир.

Шавкат МИРЗИЁЕВ

Hurriyat

Mustaqil gazeta

2026-yil
19-avgust
chorshanba
№ 33 (1511)

Gazeta 1996-yil dekabrda chiqqan boshlagan ★ www.uzhurriyat.uz ★ @ hurriyatuz@mail.ru ★ t.me/hurriyatuz ★ f Hurriyat gazetasi

ИСЛОХОТ

НАВОИЙ АЭРОПОРТИ: МАҚСАД — ЕВРОСИЁНИНГ ЙИРИК КАРГО МАРКАЗИГА АЙЛАНТИРИШ

Бугун Янги Ўзбекистон олдида турган энг муҳим вазифалардан бири — мамлакатнинг географик ўрнини иқтисодий устунликка айлантириш. Хурматли Президентимиз Шавкат Мирзиёев таъкидлаганларидек, Ўзбекистон Шарқ ва Ғарбни боғловчи йирик транспорт хабиға айланиши учун кенг имкониятларга эга диёр.

Мамлакат ҳудудидан халқаро аҳамиятга молик 4 минг километр транзит йўлакларини ўтади. Энг муҳими, Давлатимиз раҳбари бу имкониятлардан ҳали тўлиқ фойдала-

нилмаётганини очик айтиб, зимманимизга халқаро транспорт йўлакларидан самарали фойдаланиш, логистика марказлари тармоғини кенгайтириш, соҳани рақамлаштириш ва хусусий сектор учун қулай шароит яратиш вазифасини белгилаб берди.

Ана шу кенг қўламли вазифалар тизимида Навоий халқаро аэропортининг ўрни алоҳида. Бу борада Давлатимиз раҳбари аэропорт фаолияти самардорлигини ошириш, уни лойиҳавий бошқарув тамойиллари асосида ривожлантириш, инфратузилма ва терминаллари модернизация қилиш, жараёнларни рақамлаштириш бў-

Алишер КЛИЧЕВ,
Навоий халқаро аэропорти директори

йича тақдирот билан танишиб, у бўйича аниқ вазифалар асосида ишлаш, шу билан бирга, мавжуд қувватлардан ҳали тўлиқ фойдаланилмаётганини ҳам очик қайд этган эди. Бу — биз учун орқага қараш эмас, аксинча, имкониятни натижага айлантириш учун берилган аниқ йўналишдир.

2-6.

ФАХР

Сирожддин РАУФ

БАТАН МАДҲИ

Зувалам ийланиб қорилган тупроқ,
Бағрингда топишди мана жон ва тан.
Улуғ кечмишингда бўлиб бир урпоқ,
Борим ҳам, йўғим ҳам сен билан, Ватан!

Сен шундай муҳташам, шундай муаззам,
Ҳаволаринг ҳарир, сувларинг зам-зам,
Тавоф қилмоқ керак сени мунтазам,
Борим ҳам, йўғим ҳам сен билан, Ватан!

Сенда шаҳид бобом табарруқ қони,
Момом юрак доғи, озурда жони.
Отамни ўртаган йиллар армони,
Борим ҳам, йўғим ҳам сен билан, Ватан!

Мушфиқу мунаввар, азизим онам,
Етти иқлим аро танҳо, яғонам.
Қўзларни куйдирган ноёб дурдонам,
Борим ҳам, йўғим ҳам сен билан, Ватан!

Магар олисларда бўлсам овора,
Соғинчимга зор-зор изларман чора,
Қўёшим ўзингсан, мен-чи сайёра,
Борим ҳам, йўғим ҳам сен билан, Ватан!

Широқдан ўргандим: ҳаёт йўқ сенсиз,
Бу тақдир ҳикмати ибратдир тенгсиз —
Юртга фидо умр барҳаёт, сўнгсиз,
Борим ҳам, йўғим ҳам сен билан, Ватан!

Оламда сен каби маъво кўрмасман,
Ҳижронда дардимга даво кўрмасман.
Боламдан ўзгага раво кўрмасман,
Борим ҳам, йўғим ҳам сен билан, Ватан!

ХОТИРА-ЭССЕ

У БИР СЎЗКИ, ҚУЁШ ЯНГЛИҒ БАҒИШЛАР НУР – ЎЛИМ БИЛМАС

Ўзбекистон халқ шоири
Шарифа САЛИМОВАнинг ўчмас ёди

Беш-олти ойча муқаддам халқимизнинг атоқли ва ардоқли шоираси, таниқли жамоат арбоби Шарифа Салимова оғир хасталикка учраганини эшитганимда, қалбим ўртанган. Шофий – шифо берувчи Аллоҳдан зиёли ва муниса опамизга компил шифо тилаб, дуода бўлганман. Орадан кўп ўтмай, муборак Қурбон ҳайити арафасида хурматли Президентимиз “Маданият, санъат ва адабиёт соҳалари ходимларидан бир гуруҳини мукофотлаш тўғрисида”ги Фармони билан Шарифа Салимовага Ўзбекистон халқ шоири унвонини берди. Тўғриси, қалбим мумдай эриди, кўзларимга севинч ёшлари қалқди.

Давлат раҳбарининг ижодкор ҳаётидан, унинг дарду изтиробларидан хабардор бўлиши нақадар муҳим эканига далил бу. Шарифа Салимова шундай юксак эътирофга ҳар жиҳатдан муносиб эди. Лекин халқ шоири унвони опамиз далдага, қўллаб-қувватловга ҳар қачонгидан ҳам каттароқ эҳтиёж сезган вақтда берилгани айни муддао бўлди. Шоира опамиз руҳланди, хасталиғи ёдидан кўтарилди, вужудига ғайрат-шижоат инди. Завқ-шавқ ва илҳом билан янги шеърлар ёзди.

— Сиз ўзбек халқининг бахти учун, Аллоҳнинг буюк иродаси билан бизга юборилган улуғ зотсиз, — деди Шарифа Салимова Юртбошимиз қўлидан Ўзбекистон халқ шоири унвонини олар экан. — Юртимизга Сиз билан Учинчи Ренессанс ҳавоси, Янги Ўзбекистон нафаси келди. Ҳайитдаги бу Фармонни — бунақаси ҳали бўлмаган, — мен севинч ёшлари билан қабул қилдим. Бундай Фармонга имзо чекиш учун қалб қанчалик кенг бўлиши керак, бағир қанчалик кенг бўлиши керак! Бутун айтганда, инсон қадрини англаш қанчалик кенг бўлиши керак. Шу маънода, бутун юрт дуога қўл кўтарди. Барча ижодкорларимиз номидан, аввало, чин дилдан ташаққуларимизни, эҳтиромларимизни қабул қилинг. Ўзингиз ижод аҳлининг қаноти бўлишини айтдингиз. Ўша қанот асрлар мобайнида ётувди-да қайрилиб. Сиз чинакам ижод эркинлигини бердингиз. Бизнинг бўғзимиздаги туғунлар ечилиб кетди.

6-6.

УЮШМА ФАОЛИЯТИДАН

ЎЗБЕКИСТОН ЖУРНАЛИСТЛАРИ ТУРКИЯДАГИ ХАЛҚАРО МЕДИАФОРУМДА

Туркиянинг Балыкесир шаҳрида “Маданият йўналишидан рақамли келажакка: маданиятлар, медиа ва сунъий интеллект” мавзусида халқаро медиафорум бўлиб ўтди. Унда Туркиянинг 58 ҳудудидан ҳамда бир қатор хорижий давлатлардан медиа-тузилмалар раҳбарлари, журналистлар ва экспертлар иштирок этди. Халқаро мулоқотда маданият, медиа ва сунъий интеллектнинг ўзаро уйғунлиги, замонавий журналистикада янги технологиялардан фойдаланиш масалаларига алоҳида эътибор қаратилди.

Мазкур нуфузли тадбирда Ўзбекистон Журналистлар уюшмаси раиси Шухрат Орипов ҳам иштирок этиб, мамлакатимиз медиа соҳасидаги ислохотлар, журналистика тараққиёти ва халқаро ҳамкорликнинг истиқболлари юзасидан фикр алмашди.

Халқаро форумда сунъий интеллект технологияларининг журналистикада қўлланилиши, унинг имкониятлари билан бир қаторда ахборотнинг ишончлилиги, журналистик этика, фактларни текшириш ва миллий-маданий қадриятларни муҳофаза қилиш билан боғлиқ масалаларга эътибор қаратилди.

Бугун сунъий интеллект медиа соҳасининг деярли барча йўналишларига кириб бораётган бир шароитда журналистнинг профессионал масъулияти янада ортаётир.

2-6.

СУҲБАТ

ЖУРНАЛИСТ — АДОЛАТ ВА ҲАҚИҚАТ ЖАРЧИСИ БЎЛИШИ КЕРАК!

Ўзбекистонда хизмат кўрсатган журналист, таниқли публицист Жаббор РАЗЗОҚОВ билан сўз қудрати, масъулияти ва мукаммал ирода ҳақида

Матбуот — жамият кўзгуси. У жамиятнинг бор буй-бабини акс эттирувчи, ўтмиш ва келажакни боғловчи мустахкам кўприқдир. У шунчаки воқеа-ҳодисаларни қайд этиб борувчи восита эмас, балки омманинг маънавиятини юксалтирадиган, дунёқарашини шакллантирадиган ҳамда халқни умуммиллий ғоялар атрофида бирлаштирадиган қудратли кучдир. Шу сабабли ҳам босма нашрлар, радио ва телевидение азалдан “тўртинчи ҳокимият”, “ҳақиқат кўзгуси” ва “адолат жарчиси” каби юксак эътирофларга сазовор бўлиб келган.

Бугун Ўзбекистонда хизмат кўрсатган журна-

лист, миллий матбуотимизда ўзига хос тахририйат ва муҳаррирлик мактабини яратган соҳа фаҳрийси, таниқли публицист Жаббор Раззоқов билан соҳа бўйича атрофлича, чуқур таҳлилий суҳбат эътиборингизга ҳавола этилмоқда. Унда замонавий журналистиканинг ривожланиш тенденциялари, босма матбуотнинг ўзига хос истиқболлари, рақамли медиа ва бугунги муаммолар, шунингдек, миллий сўз санъати ва масъулияти хусусида сўз юритилди.

4-6.

НАВОИЙ АЭРОПОРТИ: МАҚСАД — ЕВРООСИЁНИНГ ЙИРИК КАРГО МАРКАЗИГА АЙЛАНТИРИШ

1-6. Мухтарам Президентимизнинг яна бир муҳим ташаббуслари — Навоий аэропортига маҳаллий ва хорижий авиакомпаниялар билан йўловчи ва юк ташиш, транзит ҳамда техник қўнишлар бўйича мустақил музокаралар олиб бориш ва шартномалар тузиш ҳуқуқини бериши бўлди. Бу аэропорт олдида янги масъулият билан бирга янги услубда ишлаш имкониятини ҳам очади. Энди натижа авиакомпаниялар сони, йўналишлар, юк оқими, хизматлар сифати ва тижорат самарадорлиги билан ўлчанади.

Бугунги Навоий халқаро аэропорти ана шу янги босқични қабул қилиш учун етарлича мустаҳкам техник базага эга. Аэродром ҳудудимиз 480 гектарни ташкил этади, учиб-қўниш йўлагининг узунлиги 4000 метр, ҳаво кемалари учун 15 та тўхташ майдони мавжуд. Бу кўрсаткичлар йирик, шу жумладан, юк ташувчи ҳаво кемаларига хизмат кўрсатиш учун муҳим асосдир.

Рақамлар ҳам ўзгариш суръатини кўрсатмоқда. 2026 йилнинг февраль-июль ойлари бўйича алоҳида ҳисобот натижалари ҳам ижобий ўсишни тасдиқлайди. Ушбу даврда 784 та рейсга хизмат кўрсатилди, бу 2025 йилнинг мос давридаги 606 та рейсга нисбатан 29 фоиз кўп. Қайта ишланган юк ҳажми 1 906,6 тоннадан 3 173,4 тоннага, яъни 66 фоизга ошди.

Шу билан бирга, февраль-июль ойларида карго ташувлари географияси ва операторлар доираси кенгайди. Ҳисобот даврида "Maersk Air Cargo" 234 та, "CMA CGM Air Cargo" 143 та, "MNG Airlines" 88 та, "My Freight" 39 та ва "MASAir" 13 та рейсини амалга оширди, бошқа операторлар ҳиссасига эса 182 та рейс тўғри келди. Бу кўрсаткичлар Навоийнинг Европа ва Осиё ўртасидаги карго йўналишларида амалда ишлайётган транзит нуқта эканини яна бир бор тасдиқлайди.

Навоий аэропортининг энг катта стратегик имкониятларидан бири — карго йўналишидир. Аэропорт ҳудудда эркин божхона зонасининг "порто-франко" режими жорий этилди. Айна пайтда оператор ва резидентлар иш тартиби, омбор ва божхона жараёнлари, юкларни рақамли ҳисобга олиш, тарифлар ҳамда давлат органларининг ўзаро ҳамкорлик регламентлари тайёрланмоқда. Май-июль ойларида "TIR Park" орқали 367 та юк автотранспорт воситаси ўтказилиб, 1 823,8 тонна ер усти юки қайта ишланди. Бу "Порто-франко" ва мультимодал логистика лойиҳалари амалий босқичга ўтаётганини кўрсатади.

Бу йўналишда инфратузилмавий ва институционал ишлар ҳам давом этмоқда. 16 минг квадрат метр майдонли янги карго терминалини лойиҳалаш, йўловчи терминалини реконструкция қилиш, ҳаво кемаларига техник хизмат кўрсатиш ва уларни бўяш ангарларини барпо этиш ишлари олиб боришмоқда. Аэропорт "FIATA", "TIACA" ва "World Free Zones Organization" ташкилотларига аъзо бўлди; "RA3", "ISAGO", "GSP" ва "IATA ICH/SIS" бўйича тайёргарлик жараёнлари давом этмоқда. "SITA", "CHAMP Cargosystems", "UZINFOCOM", "Unicom" ва "Skylark Services" билан аэропорт, юклар ва тижорат фаолиятини рақамли бошқариш ечимлари ишлаб чиқилмоқда.

Навоий аэропорти бугунги кунда Евроосиё ҳаво йўлакларида муҳим карго тугуни вазифасини бажар

раётгани алоҳида қайд этилмоқда. Бу баҳо биз учун оддий эътироф эмас. Бу — аэропорт олдида қўйилган стратегик ишонч ва масъулият. Чунки мамлакатимиз Тинч океанидан Европагача бўлган энг қисқа куруқлик йўлагининг асосий бўғинларидан бирига айланиш имкониятига эга.

Шу мақсадда "порто-франко" режими асосида эркин божхона зонасини ташкил этиш, "TIR-парк" барпо этиш, ёқилги хўжалигини кенгайтириш, ҳаво

муаммолар — замонавий омборлар, тезкор божхона расмийлашуви, рақамлаштириш ва транспорт турлари ўртасидаги интеграция масалалари — Давлат раҳбари томонидан очик кўрсатиб берилган. Навоий аэропортининг келгуси ривожини ана шу вазифаларга амалий жавоб бўлиши керак.

Кейинги босқич учун янада катта мақсадлар белгиланган. 2030 йилгача парвозлар сонини 2,3 баробарга ошириб, йилига 7 мингтага етказиш, йўловчи оқимини 150 минг нафарга, юк ташиш ҳажмини эса 45 минг тоннага олиб чиқиш режалаштирилган. Бу рақамлар бир-бири билан боғлиқ: кўпроқ парвоз — кўпроқ йўналиш; кўпроқ йўналиш — кўпроқ йўловчи ва юк; кўпроқ юк эса терминал, омбор, божхона, автомобиль ва темир йўл инфратузилмасининг уйғун ишлашини талаб қилади.

Шу боис биз учун асосий мезон — мавжуд имкониятдан унумли фойдаланган ҳолда қанчалик самарали ишлатаётганимиз. Масалан, бугун 4 000 метрлик учиб-қўниш йўлаги борлиги муҳим, аммо ундан юқори самара билан фойдаланиш янада муҳим. Карго терминалининг катта қуввати борлиги яхши, аммо уни барқарор юк оқими билан таъминлаш жуда муҳим. Авиакомпаниялар билан ишлаш имконияти кенгайгани яхши, аммо улар учун рақобатбардош тариф, тезкор хизмат ва қулай логистика муҳитини яратиш — натижанинг асосий шартини.

Навоий аэропортининг яна бир устунлиги — унинг географик ўрни. Аэропорт концепциясида Навоий Осиёнинг географик марказидаги истиқболли логистика хабларидан бири сифатида кўрсатилган. Қисқа ҳаво йўналишлари, автомобиль ва темир йўл инфратузилмаси билан боғлиқ имконияти ҳамда карго операциялари учун яратилган техник база аэропортни мультимодал марказ сифатида ривожлантириш учун асос бўла олади.

Биз бугун аэропортни фақат самолётлар ке

кемаларига техник хизмат кўрсатиш, таъмирлаш ва бўяш марказини ташкил этиш, карго терминалининг кейинги босқичларини ривожлантириш каби лойиҳалар белгиланган.

Бу лойиҳаларнинг моҳиятини бир сўз билан — интеграция, деб атаган бўлардим. Ҳаво, темир йўл ва автомобиль транспорти бир-бирдан узилган ҳолда эмас, ягона логистика занжири сифатида ишлаши керак. Транспорт-логистика тизимидаги мавжуд

либ-қайтадиган маскан сифатида эмас, балки Ўзбекистоннинг экспорт ва транзит салоҳиятига хизмат қиладиган иқтисодий инфратузилманинг муҳим қисми сифатида қўришимиз керак. Давлат раҳбари таъкидлаганидек, транспорт-логистика тизими экспорт салоҳияти, инвестициявий жозибадорлик ва ҳудудлар ривожини учун стратегик аҳамиятга эга. Навоий аэропорти учун бу фикр — ҳар бир парвоз, ҳар бир тонна юк ва ҳар бир янги йўналиш ортида аниқ иқтисодий натижа бўлиши керак, деган талабдир.

Шу нуқтаи назардан, Навоий халқаро аэропорти олдидаги вазифа аниқ: мавжуд инфратузилмани модернизация қилиш, хизматлар сифатини ошириш, рақамлаштиришни жадаллаштириш, янги авиакомпаниялар ва карго операторларини жалб қилиш, логистика занжирларини автомобиль ва темир йўл билан янада кучли боғлаш. Энг муҳими, бу вазифаларнинг ҳар бири аниқ кўрсаткич ва натижа билан ўлчаниши керак.

Аминманки, Президентимиз белгилаб берган вазифалар Навоий халқаро аэропорти учун ҳам янги тараққиёт босқичини бошлаб берди. Биз учун бу ишонч — аввало, натижа учун масъулият. Белгиланган лойиҳалар изчил амалга оширилса, 2030 йилга бориб парвозлар, йўловчилар ва карго кўрсаткичларининг ўсиши билан бир қаторда, Навоийнинг Ўзбекистон ва Евроосиё транспорт-логистика тизимидаги ўрни ҳам сифат жиҳатдан янги босқичга кўтарилади. Бизнинг мақсадимиз эса аниқ: Навоий халқаро аэропорти имкониятларини тўлиқ ишга солиб, уни Евроосиёнинг йирик карго марказларидан бирига айлантиришдир. Ишонаманки, бугун белгилаб берилган вазифалар эртанги натижаларимизнинг мустаҳкам пойдевори бўлади.

ЎЗБЕКИСТОН ЖУРНАЛИСТЛАРИ ТУРКИЯДАГИ ХАЛҚАРО МЕДИАФОРУМДА

1-6.

Ахборотни тезкор тайёрлаш ва тарқатиш билан бирга унинг манбасини текшириш, ҳаққонийлигини таъминлаш, инсон қадрини ва журналистика этикаси тамойилларига риоя қилиш муҳим аҳамият касб этмоқда. Балъкесир форумидаги муҳокамалар ҳам ана шу долзарб масалаларга қаратилди.

Мазкур халқаро форум нафақат журналистлар ва олимларнинг профессионал мулоқот майдони, балки Ўзбекистон ва Туркия медиа тузилмалари ўртасида янги ҳамкорлик лойиҳаларига асос бўлувчи муҳим тадбир бўлди.

САМАРҚАНДДА ИККИ КУНЛИК МЕДИА СЕМИНАР

Самарқанд шаҳрида Европада хавфсизлик ва ҳамкорлик ташкилотининг (ЕХХТ) Ўзбекистондаги лойиҳалар координатори идораси ҳамкорлигида журналист ва блогерлар учун "Ўзбекистонда радикаллашув ва терроризмнинг олдини олишда ижодкор ёшлар салоҳиятини ошириш" мавзусида икки кунлик семинар-тренинг ташкил этилди. ЕХХТнинг Ўзбекистонда медиа соҳасидаги тренинглари журналист ва блогерларнинг профессионал кўникмаларини ривожлантириш ҳамда ахборот муҳитида масъулиятли ёндашувни кучайтиришга қаратилган.

Семинарда бугунги рақамли маконда ахборот хавфсизлигини таъминлаш, ёшларнинг турли ёт ва бузғунчи ғояларга қарши медиа-иммунитетини шакллантириш ҳамда сифатли ва ижтимоий масъулиятли контент яратиш масалаларига эътибор қаратилди. Бундай ёндашув ёш журналист ва блогерларга ахборотни танқидий таҳлил қилиш, манипулятив ва ишонсиз маълумотларни фарқлашда муҳим кўникмалар беради.

Тадбир давомида иштирокчилар радикаллашув ва терроризмнинг олдини олишда оммавий ахборот воситалари ҳамда ижтимоий тармоқларнинг ўрни, ахборот тарқатишда журналистик масъулият, медиасаводхонлик ва замонавий коммуникация воситаларидан самарали фойдаланиш бўйича фикр алмашдилар. Шунингдек, ёш аудитория учун мазмунли ва ижобий контент яратиш масалаларига ҳам алоҳида эътибор қаратилди.

Семинар-тренингда Ўзбекистон Журналистлар уюшмасининг Медиагаълим лойиҳалари бўлими бошлиғи Нозима Тошпўлатова ҳам иштирок этиб, медиасаводхонлик ва ахборот хавфсизлиги йўналишидаги машғулотларда ўз тажрибаси билан ўртоқлашди. Тренингларда фактларни текшириш, ахборотни таҳлил қилиш ҳамда радикаллашувга қарши самарали медиаконтент ва контрнарративлар яратиш масалаларига амалий ёндашувлар ҳам қўлланаётгани қайд этилди.

Мутахассислар таъкидлаганидек, бугунги ахборот маконидида журналист ва блогер нафақат тезкор ахборот етказувчи, балки аудиториянинг медиасаводхонлиги ва ахборотта муносабатини шакллантиришда ҳам муҳим роль ўйнайди.

Икки кунлик семинар-тренинг журналист ва блогерларнинг касбий билимларини бойитиш, ахборот хавфсизлиги бўйича амалий кўникмаларини мустаҳкамлаш ҳамда жамиятда соғлом ва хавфсиз ахборот муҳитини шакллантиришга хизмат қиладиган муҳим ташаббуслардан бири бўлди.

МУСТАҚИЛЛИК ЁШЛАР НИГОҲИДА

Ўзбекистон Журналистлар уюшмасининг Самарқанд вилояти бўлими ташаббуси билан "Мустақиллик — ёшлар нигоҳида" мавзусида маънавий-маърифий тадбир ташкил этилди.

Мулоқотда мустақиллик йилларида мамлакатимизда амалга оширилган кенг қўлмалли ислохотлар, ёшлар учун яратилган имконият ва шароитлар, замонавий касбларнинг аҳамияти ҳамда рақамли технологияларнинг ҳаётимиздаги ўрни ҳақида фикр алмашилди. Шунингдек, бугунги ахборот маконидида ахборот хавфсизлигини таъминлаш, медиа саводхонлигини ошириш ва ишончли ахборотдан фойдаланиш масалаларига ҳам алоҳида эътибор қаратилди.

Тадбир давомида ёшларнинг жамият ҳаётидаги фаоллигини ошириш, уларнинг билим ва салоҳиятини рўёбга чиқариш учун мавжуд имкониятлардан самарали фойдаланиш борасида фикрлар билдирилди. Иштирокчилар ўзларини қизқитириган саволлар билан мурожаат қилиб, мавзулар юзасидан мутахассислар билан очик мулоқот қилдилар.

МЕҲНАТ ВА ИЖОД УЧРАШУВИ

Ўзбекистон Журналистлар уюшмаси Тошкент вилояти бўлими, "Тошкент ҳақиқати" газетаси таҳририяти, вилоят Маданият ишлари бошқармаси ҳамда "Олмалик КМК" АЖ ҳамкорлигида Олмалик кон-металлургия комбинатининг ишчи-ходимлари иштирокида ижодий учрашув ташкил этилди.

Тадбирда мамлакатимиз мустақиллиги йилларида амалга оширилган кенг қўлмалли янгиланиш ва ислохотлар, юртимизнинг ижтимоий-иқтисодий тараққиёти, шунингдек, Олмалик кон-металлургия комбинатида меҳнат қиладиган ишчи-ходимларнинг мамлакат ривожига қўшаётган муносиб ҳиссаси ҳақида сўз юритилди.

Учрашув давомида журналист ва ижодкорлар ўзларининг касбий фаолияти, ижодий изланишлари ҳақида сўзлаб, иштирокчилар билан фикр алмашдилар. Аниқсиз, меҳнат аҳлининг фидокорона фаолиятини кенг ёритиш, уларнинг ҳаётий тажрибаси ва меҳнат намуналарини ёш авлодга етказиш масалаларига алоҳида эътибор қаратилди.

Тадбирнинг бадий қисми ҳам иштирокчиларда катта таассурот қолдирди. Шоир ва хонандалар томонидан ижро этилган шеър ва қўшиқлар учрашувга янада кўтаринки руҳ бағишлади. Энг эътиборлиси, комбинатда фаолият юритаётган, ижода қизикадиган ишчи-ходимлар ҳам ўз истеъдодларини намойиш этиб, шеър ва монолоғлар ижро этдилар.

Самимий мулоқот ва бадий чиқишлар орқали тадбир иштирокчилари ўзаро фикр алмашиб, янги таассуротлар билан қайтдилар.

УСТОЗ ЖУРНАЛИСТЛАР ЁШЛАР ДАВРАСИДА

Ўзбекистон Журналистлар уюшмаси Навоий вилояти бўлими томонидан Қизилтепа туманида фахрий журналистлар, Уюшма аъзолари ҳамда ижодкор ёшлар иштирокида самимий мулоқот ташкил этилди.

Унда Ўзбекистон Журналистлар уюшмаси Навоий вилояти бўлими раиси Отабек Аслонов, узоқ йиллар журналистика соҳасида фаолият юритган фахрий журналистлар Истам Хасанов, Мансур Аслонов, шунингдек, шоира ва публицист Дилдора Холиқова ҳамда ёш ижодкорлар иштирок этди.

Давра суҳбати давомида бугунги медиа муҳитида юз бераётган ўзгаришлар, замонавий журналистикага қўйилаётган талаблар, ахборот тарқатиш маданияти ва ижодкорнинг жамият олдидаги масъулияти ҳақида фикр алмашилди. Аниқсиз, рақамли технологиялар жадал ривожланётган бугунги шароитда журналистдан тезкорлик билан бир қаторда ҳолислик, масъулият ва касбий маҳорат ҳам талаб этилиши таъкидланди.

Мулоқотда "Устоз-шогирд" аъъанасининг журналистика соҳасидаги ўрни алоҳида қайд этилди. Фахрий журналистлар ўзларининг кўп йиллик фаолияти давомида ортирган тажрибалари, касб сир-асрорлари, ижодий изланишлари ва журналистик масъулияти ҳақида ёшларга сўзлаб бердилар. Устозларнинг ҳаётий тажрибаси ёш ижодкорлар учун ўзига хос мактаб вазифасини ўтади.

Ўзбекистон Журналистлар уюшмаси
Ахборот хизмати.

ТАЪЛИМ

Бугунги кунда мамлакатимизда экологик барқарорлиқни таъминлаш, “яшил” иқтисодиёт тамойилларини кенг жорий этиш, қайта тикланувчи энергия манбаларидан самарали фойдаланиш ва атроф-муҳитга салбий таъсири камайтиришга қаратилган инновацион ечимларни ишлаб чиқишга алоҳида эътибор қаратилмоқда. Бу жараёнда илм-фан ва инновацияларга интилувчан, янги ғояларни ҳаётга татбиқ этишга қодир ёшларнинг ташаббуслари муҳим аҳамият касб этмоқда.

Тошкент шаҳрида ўтказилган “Яшил ташаббуслар” форуми доирасида ташкил этилган “Яшил инновациялар” танлови ҳам ёшларнинг илмий-техник салоҳияти, ижодий тафаккури ва экологик ташаббусларини намоён этиш учун муҳим майдон бўлди. Танловнинг дастлабки босқичида 443 та экостартап лойиҳаси кўриб чиқилиб, улардан 87 таси энг истиқболли лойиҳа сифатида финалга саралаб олинди. Финал босқичида иштирокчилар экология, энергия самарадорлиги, қайта тикланувчи энергия, яшил ҳудудларни кенгайтириш ва атроф-муҳитни муҳофаза қилишга қаратилган инновацион ишланмаларини тақдим этдилар.

Якуний натижаларга кўра, Фарғона вилояти ёшлари жами 200 миллион сўмлик грантни кўлга киритиб, ҳудудлар кесимида энг юқори натижани қайд этдилар. Айниқса, Фарғона давлат техника университети вакилларининг иштироки самарали кечди. Университетнинг талаба, магистрант ва ёш мутахассислари томонидан тақдим этилган учта истиқболли лойиҳа жами 180 миллион сўмлик грант билан қўллаб-қувватланди.

“Қуёшдан 3-in-1 энергия манбаи” — қуёш энергиясидан комплекс фойдаланиш имконияти

Фарғона давлат техника университетининг “FarPI Power Project” муҳандиси Юнусалиев Санжарбек Юсуф ўғли “Қуёшдан 3-in-1 энергия манбаи” лойиҳаси билан танловда 100 миллион сўмлик грантни кўлга киритди. Мазкур лойиҳа қуёш энергиясидан комплекс ва самарали фойдаланишга асосланган бўлиб, битта тизим орқали бир вақтнинг ўзида электр энергияси, иссиқ сув ва иссиқ ҳаво билан таъминлаш имконини яратади. Қурилмада қуёш панеллари, вакуум коллектор ва ҳаво иситиш мо-

дули ягона тизимга бирлаштирилади. Унинг муҳим жиҳатларидан бири — тизим қуввати ва таркибий қисмларини истеъмолчининг эҳтиёжи, фойдаланиш шароити ҳамда талаб этиладиган энергия миқдорига мослаштириш имконияти борлигидир. Шу сабабли қурилма кичик хонадонлар учун ихчам шаклда, катта турар-жойлар, қишлоқ хўжалиги объектлари ва иссиқхоналар учун эса юқори қувватли вариантларда ишлаб чиқи-лиши мумкин. Ақлли бошқарув им-кониятлари эса энергия ресурсларидан янада оқилона ва тежамкор фойда-ланишга хизмат қилади.

“Бир қурилма — уч хил энергия ечими” тамойилига асослан-ган мазкур лойиҳа, айниқса, электр ва иситиш таъминоти чекланган ҳу-дудларда энергия мустақиллигини ошириш, анъанавий энергия ресурсларига бўлган эҳтиёжни камайтириш ҳамда қайта тикланувчи энергия тех-нологияларини кенг жорий этиш нуқ-таи назаридан истиқболли ҳисобла-нади.

“SeedBombs” — кўкаламзорлаштиришнинг янги усули

Механика-машинасозлик факультети M9-25 TBM гуруҳи магистранти Низомиддинова Мафтунахон Шоир-жон қизи “SeedBombs” экологик лойиҳаси билан 60 миллион сўмлик грант соҳиби бўлди. “SeedBombs” — уруғларни ташқи муҳитнинг салбий таъсиридан ҳимоялаш, уларни зарур намлик ва озуқа моддалари би-

Тошкент шаҳрида ўтказилган “Яшил ташаббуслар” форуми доирасида ташкил этилган “Яшил инновациялар” танловида Фарғона давлат техника университети вакилларининг иштироки самарали кечди. Университетнинг талаба, магистрант ва ёш мутахассислари томонидан тақдим этилган учта истиқболли лойиҳа жами 180 миллион сўмлик грант билан қўллаб-қувватланди.

лан таъминлаш орқали униб чиқиши учун қулай шароит яратишга хизмат қилувчи инновацион экологик уруғ капсуласидир. Лойиҳанинг асосий мақсади экологик хавфсиз уруғ капсулалари ёрдамида кўкаламзорлаштириш жараёнини тезлаштириш ва соддалаштириш, дарахт ҳамда ўсим-ликларни кўпайтириш, яшил ҳудудларни кенгайтириш ва экологик муҳитни яхшилашдан иборат. Капсула-лар уруғларни ноқулай ташқи муҳит таъсиридан ҳимоялаш билан бирга, намликни сақлаш ва униб чиқиш учун зарур микромуҳитни яратишга хиз-мат қилади. Органик ҳамда минерал озуқа компонентларидан фойдала-ниш эса ниҳолларнинг дастлабки ри-вовжланишини қўллаб-қувватлаш им-конини беради.

Лойиҳанинг яна бир муҳим жиҳати — катта майдонларни нисбатан содда усулда кўкаламзорлаштириш имконини яратишидир. Келгусида маҳсулотни янада такомиллашти-риш, уни турли ҳудудлар ва ўсимлик турларига мослаштириш ҳамда ом-мавий ишлаб чиқаришга йўналтириш режалаштирилган.

“EcoAir Uzbekistan” — тоза ҳаво ва барқарор келажақ сари

Университет талабаси Эргашева Дилнора Абдунабижон қизи “EcoAir Uzbekistan — тоза ҳаво ва барқарор келажақ сари” лойиҳаси билан 20 миллион сўмлик грантни кўлга киритди. “EcoAir Uzbekistan” — атмо-сфера ҳавосидаги карбонат ангидрид

миқдорини камайтиришга кўмакла-шиш мақсадида “Chlorella vulgaris” микросувутларидан фойдаланишга асосланган экологик инновацион ло-йиҳа. Лойиҳа доирасида махсус фо-тобиореакторда микросувутларни ёруғлик ва аэрация ёрдамида ети-штириш, фотосинтез жараёнида улар-нинг карбонат ангидридни ўзлашти-риши ва кислород ажратиш имкония-тидан самарали фойдаланиш кўзда тутилган. Лойиҳанинг асосий мақсади — ҳаво таркибидаги карбонат ангид-рид миқдорини камайтиришга ҳисса қўшувчи экологик ва барқарор био-технологик тизим яратишдир. Бунинг учун хлорелла асосидаги биореак-торни ишлаб чиқиш, карбонат ангид-рид ўзлаштирилиши ва биомасса ҳо-

сил бўлиш жараёнларини ўрганиш, тизим самарадорлигини эса махсус сенсорлар ёрдамида кузатиб бориш режалаштирилган.

Келгусида ушбу технологияни турли ҳажм ва шароитларга мос-лаштириш, такомиллаштириш ҳамда амалиётга кенг жорий этиш кўзда ту-тилмоқда. “Тоза ҳаво. Барқарор кела-жақ. Яшил инновация” шiori лойиҳа-нинг мазмуни ва унинг экологик аҳа-миятини ўзида мужассам этади.

Мазкур уч лойиҳа турли йўналиш-ларга мансуб бўлса-да, уларни ягона мақсад — экологик муаммоларга за-монавий илмий-техник ечим тақлиф этиш, табиий ресурслардан оқилона фойдаланиш ва барқарор келажақ учун инновацион технологияларни

ривожлантириш ғояси бирлаштириб туради.

Фарғона давлат техника универ-ситети ёшларининг ушбу натижаси уларнинг замонавий билим ва тех-нологияларни амалиёт билан уй-ғунлаштира олаётганини кўрсатади. Энергия самарадорлиги, қайта тик-ланувчи энергия, экологик тозалик ва кўкаламзорлаштириш каби му-ҳим йўналишларни қамраб олган мазкур лойиҳалар ёшларнинг нафа-қат янги ғоялар яратаётгани, балки уларни амалий ечимларга айланти-ришга интилаётганидан далолат бе-ради. Бугун кўлга киритилаётган ҳар бир грант ва эътироф ёшларнинг янги изланишларга бўлган ишончини мустаҳкамлайдиган муҳим қадамдир. ФДТУ ёшларининг ушбу ютуғи ҳам илм-фан, инновация ва амалий фао-лиятни уйғунлаштирган ҳолда янги лойиҳаларни рўёбга чиқариш учун кенг имкониятлар мавжудлигини кўр-сатмоқда. Энг муҳими, бундай ташаб-буслар ёшларнинг ижодий ва муҳан-дислик салоҳиятини рўёбга чиқариш билан бирга, жамият ва табиат учун долзарб бўлган масалаларга амалий ечимлар топишга хизмат қилади. Бу эса инновацион фикрлайдиган, та-шаббускор ва замонавий технология-ларни пухта эгаллаган ёш авлодни шакллантиришда муҳим аҳамият касб этади.

Университет ёшларининг 180 миллион сўмлик грантни кўлга ки-ритиши — уларнинг билими, изла-нишлари ва ташаббуслари муносиб эътироф этилганининг ёрқин наму-насидаир. Бу лойиҳалар ортида янги ғоялар, изланишлар ва амалий на-тижага интилаётган ёшлар турибди. Бундай ютуқлар университетда ин-новацион муҳитни янада ривожлан-тириш, ёшларни илмий-тадқиқот ва стартап фаолиятга кенг жалб этиш ҳамда истиқболли ғояларни ҳаётга татбиқ этиш учун муҳим рағбат вази-фасини бажаради. Зеро, ёшларнинг билими, ташаббуси ва инновацион салоҳияти — жамият тараққиёти ва барқарор келажақнинг муҳим омил-ларидандир.

Шохсанам ЭШМАТОВА,
Фарғона давлат техника
университети матбуот котиби.

НУҚТАИ НАЗАР

Баъзан тарихни катта сиёсат, йирик қурилишлар ёки иқтисодий ислохотлар ўзгартиради, деб ўйлаймиз. Аслида эса тарихни инсон ўзгартиради. Инсоннинг тақдирига эътибор қаратган давлатгина тараққиёт сари дадил оқимлайди. Инсон ҳақида сўз кетганда эса, аввало, жамиятнинг маънавий таянчи бўлган аёл сиймоси кўз олдимизга келади. Чунки аёлнинг қадри улуғланган юртда нафақат оилалар, балки бутун жамиятнинг келажаги мустаҳкам бўлади.

Бугун дунё шиддат билан ўзгармоқда. Сунъий интеллект, рақамли иқтисодиёт, янги касблар, кескин рақобат шароитида давлат-ларнинг муваффақияти табиий бойликлар билан эмас, балки инсон капитали билан ўлчанмоқда. Ана шундай шароитда аёллар-нинг билим олиши, касб эгаллаши, иқтисодий фаоллиги ва давлат бошқарувидаги иштироки стратегик аҳамият касб этмоқда. Бу масала энди фақат ижтимоий ҳимоя ёки инсон ҳуқуқ-лари доирасидаги мавзу эмас. Бу — миллат тараққиёти ва келажақ авлод тақдирини билан боғлиқ масалалар. Янги Ўзбекистонда амалга оширилаётган ислохотларнинг моҳиятига на-зар ташласак, уларнинг марказида айнан ин-сон қадри туришини кўрамыз. Сўнгги йилларда хотин-қизларнинг ҳуқуқ ва манфаатларини ҳи-моя қилиш, уларнинг сифатли таълим олиши, касб-хунара эгаллаши, тадбиркорлик билан шуғулланиши, сиёсий ва ижтимоий ҳаётдаги фаоллигини ошириш бўйича изчил ҳуқуқий асос яратилди. Бу ислохотлар аёлни ҳимояга муҳтож қатлам сифатида эмас, балки жамият тараққиётининг фаол иштирокчиси сифатида эътироф этаётганини аңглатади.

Бирок қонунлар қанчалик мукаммал бўл-масин, жамият тафаккури ўзгармаса, уларнинг ҳақиқий самараси тўлиқ намоён бўлмайди. Ҳа-ли-ҳануз айрим оилаларда қиз боланинг олий таълим олиши иккинчи даражали масала си-фатида қаралади. Баъзан унинг касб танлаши ёки раҳбарлик лавозимига интилиши турли стереотиплар билан баҳоланади. Бу эса шунчи кўрсатадики, гендер тенглик ҳақида гапир-ганда, биз фақат қонунчиликни эмас, балки иж-тимоий онтни ҳам янгиллашимиз керак.

Аслида, гендер тенглик ҳеч қачон эркак ва аёлни қарама-қарши қўйиш эмас. У имконият-ларнинг тенглиги, меҳнатнинг адолатли қадр-ланиши ва инсон салоҳиятининг тўлиқ намоён бўлишини аңглатади. Агар жамият ўзининг яр-мини ташкил этадиган аёллар салоҳиятидан тўлиқ фойдалана олмаса, у ўз тараққиёт им-кониятларининг ҳам катта қисmini бой беради. Бугунги ўзбек аёли кенгидан мутлақо фарқ

АЁЛ ЎЗГАРСА,
ЖАМИЯТ ЎЗГАРАДИ

Янги Ўзбекистон тараққиётининг энг муҳим мезони — инсон қадрини улуғлаш ва аёл салоҳиятини рўёбга чиқариш

қилади. У нафақат оиланинг таянчи, балки илм-фан, таълим, соғлиқни сақлаш, ахборот технологиялари, журналистика, тадбиркорлик ва давлат бошқарувида ҳам фаол иштирок эт-моқда. Республикамызининг энг чекка ҳудудла-рида ҳам ўз бизнесини йўлга қўйган, янги иш ўринлари яратган, экспорт билан шуғулла-наётган аёллар сафи тобора кенгаймоқда. Уларнинг ҳар бири бир ҳақиқатни исботла-моқда: аёлга ишонч билдирилса, у фақат ўз оиласининг эмас, балки жамиятнинг ҳам таян-чига айланади.

Бироқ бу муваффақиятлар ортида катта меҳнат ва мураккаб жараёнлар ётади. Ҳеч бир ислохот бир кунда натижа бермайди. Ай-ниқса, асрлар давомида шаклланган ижтимоий қарашларни ўзгартириш вақт талаб қилади. Шу боис бугунги ислохотларни фақат бугун-нинг натижаси билан эмас, балки эртанги ав-лод тақдирини кўзга тутиш билан баҳолаш лозим. Ҳар қандай ислохотнинг ҳақиқий натижаси қо-нунлар сони билан эмас, балки инсон ҳаёти-даги ўзгаришлар билан ўлчанади. Бугун мам-лакатимизнинг турли ҳудудларига сафар қил-ган журналист битта муҳим ҳақиқатга гувоҳ бўлади: кеча ўз келажагини тасаввур қилишга иккиланиб турган кўп-лаб хотин-қизлар бугун ўз бизнесини йўлга қўйган, олий таълим муас-сасаларида таҳсил олаётган, илмий изланиш-лар олиб бораётган ёки давлат бошқарувида масъулият билан ишлаётган мутахассисларга айланган.

Бу ўзгаришлар тасодиф эмас. Улар дав-лат сиёсатининг изчил давом этаётгани, хо-тин-қизларни қўллаб-қувватлаш тизими то-бора такомилланиш бораётганининг амалий натижасидир. Таълим, бандлик, тадбиркор-лик, ижтимоий ҳимоя ва ҳуқуқий кафолатларни мустаҳкамлаш борасидаги чора-тадбирлар минглаб оилаларнинг турмуш тарзини ўзгар-тирди. Аёлнинг иқтисодий мустақиллиги эса,

аввало, оиланинг фаровонлиги ва жамият бар-қарорлигига хизмат қилмоқда.

Аmmo бугунги куннинг яна бир муҳим вази-фаси бор. Бу — аёлнинг жамиятдаги ўрни ҳа-қидаги тасаввурни тубдан янгилашдир. Ҳақи ҳам айрим ҳолларда аёлнинг муваффақиятига шубҳа билан қаралади, унинг раҳбарлик сало-ҳияти эркакларникидан пастроқ баҳоланади ёки фаоллиги истисно сифатида талқин қили-нади. Аслида эса замонавий дунё таърибаси бунинг мутлақо аксини исботламоқда. Бугун рақобат билим ва малака билан белгиланади. Билимнинг эса жинси бўлмайди.

Шу нуқтаи назардан оммавий ахборот воси-талари зиммасидаги масъулият янада ортади. Журналистика воқеалики акс эттириш билан бирга, жамият тафаккурига ҳам таъсир кўрса-тади. Демак, аёллар мавзусини ёритишда фа-қат тантанали тадбирлар ёки байрам табрик-лари билан чекланиб қолиш мумкин эмас. Ҳа-қиқий публицистика ҳаётнинг ўзини кўрсатади: муваффақият ортидаги машаққатни, ютуқ ор-тидаги изланишни, муаммо ортидаги сабаб-ларни очиб беради.

Бугунги медиамакonda аёл образи тобора замонавийлашиб бормоқда. Бироқ бу жараён янада чуқурроқ мазмун билан бойитилиши зарур. Жамият тадбиркор аёлни ҳам, олимпиа аёлни ҳам, муҳандис аёлни ҳам, жасоратли журналист аёлни ҳам табиий ҳол сифатида қа-бул қилиши керак. Чунки бу истисно эмас, та-раққиётнинг табиий қонунидир.

Энг муҳими, бугунги ислохотлар фақат бу-гунги авлод учун эмас, эртанги кун учун хиз-мат қилмоқда. Бугун мактабга бораётган қи-залоқ эртага сунъий интеллект бўйича мута-хассис, йирик компания раҳбари ёки халқаро майдонда мамлакат шаънини ҳимоя қилади-ган олимпиа бўлиши мумкин. Унинг олдидаги энг катта тўсиқ имкониятнинг йўқлиги эмас, балки ишончининг етишмаслиги бўлмаслиги керак.

Айнан шу ишончни шакллантириш эса оила, мактаб, жамият ва оммавий ахборот восита-ларининг умумий вазифасидир. Зеро, аёлга берилган имконият ҳеч қачон фақат битта ин-соннинг муваффақияти билан яқунланмайди. У бутун бир оиланинг, маҳалланинг, жамият-нинг ва охир-оқибат давлатнинг тараққиётига хизмат қилади. Шунинг учун ҳам аёл маса-ласи алоҳида бир ижтимоий қатлам муаммоси эмас. Бу — миллатнинг келажаги ҳақидаги ма-саладир.

Бугун дунё “тўртинчи саноат инқилоби” ҳа-қида гапирмоқда. Сунъий интеллект, рақамли технологиялар, инновацион иқтисодиёт ва гло-бал рақобат шароитида мамлакатларнинг кучи энди ер ости бойликлари билан эмас, балки инсон капитали билан баҳоланмоқда. Ана

шундай даврда аёлларнинг салоҳиятини тўлиқ рўёбга чиқармасдан туриб, барқарор тарақ-қиётга эришиш мумкин эмас.

Ўзбекистон ҳам айнан мана шу ҳақиқатни аңлаган ҳолда инсон манфаатларини дав-лат сиёсатининг устувор йўналишига айлан-тирди. Хотин-қизларнинг таълим олиши, касб эгаллаши, тадбиркорлик фаолиятини бош-лаши, сиёсий ва ижтимоий ҳаётда фаол иш-тирок этиши учун яратилаётган имкониятлар — бу шунчаки бугуннинг эҳтиёжи эмас, балки эртанги кун учун қўйилаётган мустаҳкам пой-девордир.

Лекин ҳар қандай ислохотнинг умрбоқий-лиги ҳужжатлар билан эмас, одамларнинг та-факкури билан белгиланади. Агар қиз бола ул-ғаяётган оилда унинг фикри тингланса, ор-зулари қўллаб-қувватланса, билим олишига шароит яратилса, у эртага нафақат ўз оила-сининг, балки жамиятнинг ҳам таянчига айла-нади. Аксинча, истеъдод ва интилишлар турли стереотиплар билан чекланса, бундан фақат бир аёл эмас, бутун жамият ютқазари.

Шу боис бугун гендер тенглик ҳақида гапир-ганда, уни фақат ҳуқуқий ёки сиёсий тушунча сифатида эмас, маънавий маданият масаласи сифатида ҳам кўриш зарур. Фарзанд тарбия-сидан тортиб, меҳнат бозоридagi муносабат-ларгача, оммавий ахборот воситаларидаги ён-дашувдан тортиб, раҳбар кадрларни танлаш-гача бўлган барча жараёнларда адолат мезони устувор бўлиши керак. Журналист сифатида кузатганим шуки, жамиятдаги энг катта ўза-ришлар кўпинча бандандарвоз широлар билан эмас, оддий инсонларнинг тақдирини намоён бўлади. Бир қизнинг олий таълимга кириши, бир аёлнинг ўз бизнесини йўлга қўйиши, бир онанинг фарзандини илмий ва ватанпарвар қилиб тарбиялаши — буларнинг ҳар бири мам-лакат тараққиётига қўшилган улкан ҳиссасидир. Статистик маълумотлар айнан ана шундай ин-соний тақдирлардан шаклланади.

Янги Ўзбекистонни бунёд этиш йўлида аёл-нинг ўрни ҳақида гапирганда, бир ҳақиқатни унутмаслигимиз керак: аёлга берилган имко-ният — бу фақат унинг шахсий ютуғи эмас. Бу давлатнинг келажагига киритилган сармоя, жа-миятнинг интеллектуал салоҳиятига қўшилган ҳисса ва миллатнинг эртанги кунига билдирил-ган ишончдир.

Шундай экан, аёлнинг қадрини улуғлаш, унинг ҳуқуқ ва манфаатларини ҳимоя қилиш, билим олиши ва меҳнат қилиши учун кенг им-коният яратиш нафақат давлатнинг, балки ҳар биримизнинг фуқаролик бурчимиздир. Зеро, аёл ўзгарса — оила ўзгаради. Оила ўзгарса — жамият ўзгаради. Жамият ўзгарса, Янги Ўзе-бекистон тараққиёти янада мустаҳкам ва барқа-рор бўлади.

Навбахор ДАРҲОНОВА,
журналист.

1-6. — Ассалому алайкум, мухтарам устоз! Дунё тарихига назар ташласак, ҳар бир миллатнинг уйғониши ва ўзлигини англаши бевосита амал-и-ақлнинг оёққа туриши билан ҳамбарчас боғлиқ эканига ғувоҳ бўламиз. Сиз ўзбек миллий газетачилигининг энг оловли ва бурилиш даврларида етакчи тахрирларни бошқарган, минг-минглаб муштарийлар қалбига йўл топган ижодкорсиз. Сўхбатимиз аввалида сўрамоқчи эдим: болалик йилларингизда мурғак қалбнингизда айнан журналистика соҳасига иштиёқ ва ҳақиқатгўйлик туйғуси қандай пайдо бўлган?

— Ва алайкум ассалом! Мен Хоразмнинг кўҳна ва тарихий манзилларидан бири — Ҳазорасп қалъаси ёнгинасида камол топганман. Бу замин шунчаки оддий қишлоқ эмас, балки туркий адабиётининг илк ёзма манбаларидан бири бўлмиш, пайгамбарлар тарихини туркий тилда насрда раво баён этган “Қиссаси Рабғузӣ” асари муаллифи Носируддин Рабғузӣ тугилган муқаддас тупроқдир. Бир томонимизда Амударёнинг азим тўлқинлари жўш урса, иккинчи тарафимизда чексиз Қорақум саҳроси ястаниб ётади. Болалигимиз жуда кўплар сингарии меҳнатда, дала ишлари, кўй-кўзи боқиш кутубхонасидан олиб келинган китобларни бедор мутлола қилардик. Сўзга, бадийятга бўлган бу меҳр менга бобом — таниқли бахши Эшнӣёз Бобонӣёз ўғлидан ўтган бўлса ажаб эмас. У кишидан “Алломиш”, “Гўрўғли”, “Кўнуг-миш”, “Авазхон” каби миллатимизнинг ўлмас дostonларини тинглаб, сўзинг сехрли қудратини ҳис этганман.

Журналистиканинг илк “чиғирғи”дан ўтишим ва адолат жарчиёсига айланишим эса бешинчи синфда ўқиб юрган пайтимда юз берган. Бир кун мактабга кетаётсам, қишлоғимиздаги ягона тиббиёт пункти эшиғида катта қулф осмилик, атрофда эса дарддан азоб чекаётган бемор ҳамқишлоқларимиз шифокорни кутиб сарғайиб туришарди. Иш вақти бошланганига бир соатдан ортқ вақт ўтган бўлса-да, саломатлик босибондан дарак йўқ эди. Бу ҳолат мурғак қалбимда қаттиқ ташвиш ва алам уйғотди. Мактабдан қайтгач, вазиятни шунчаки кузатиб туришни истамай, туман газетаси тахриратига “Тиббий пункт нега қулф?” номли ҳолис ва кескин танқидий хабар ёзиб юбордим.

Энг қизил, газета бу хабарни тахрирлаб, дарҳол босиб чиқарди. Бу кичик хабар бутун туманда портлашдек шов-шувга сабаб бўлди. Тумандан махсус комиссия келиб, тиббиёт пункти фаолиятини обдан текширди, камчиликларини бартараф этди ва шифохона эртаси куниеқ ўз фаолиятини қайта тиклади. Муаллифни қидириб уйимизгача келишганида, қўруқдан тутзорга яшириниб олганидан ҳануз ёдимда. Комиссия аъзолари ота-онамга синчковлигим ва адолатпарварлигим учун ташаккур билдиришди. Ҳамқишлоқларимнинг миннатдорчилиғи ва эътирофи сабаб кўнглимда матбуот кучига ишонч пайдо бўлди ҳамда касбий тақдирим ўзл-кесид белгиланди.

— Орзулар сизни пойтахт сари етаклади, аммо олий таълимга кириш ва кейинги амалий фаолиятингиз ҳам синовларга боғ кечган экан. Шу ҳақда тўхталиб ўтсангиз?

— Ҳа, осон кечмаган. Мактабни тугатгач, Самарқанд давлат университетига ҳужжат топширишга борганимизда, юртда қутилмаганда вабо (холера) эпидемияси тарқалиб, вазият жуда мураккаблашди. Ўшанда илк бора уйдан узоққа чиқиб ташвиш чекаётганимизни олган университет ректори, донишманд олим Вохид Абдуллаев бизга оталарча маслаҳат бериб, бир йил қишлоқда меҳнат стажини тўлашни тавсия этдилар. Шу тариқа Ҳазорасп туман газетасида бир йил ишлаб, таъриба ортирдим.

Бир йилдан сўнг пойтахтга келиб, Тошкент давлат университети (ҳозирги УэМУ)нинг филология факультети журналистика бўлимига ҳужжат топширдим. 1966 йилги Тошкентдаги кучли энгизилардан сўнг ҳақ 40 кун давом этган орзу ва машаққатли ижодий ҳамда назарий имтиҳонлардан ўтиб, талаба бўлдим. Турмуш тақозоси ва соҳада тезроқ амалиёт ўташ иштиёқи сабабли ўқишимни кечки бўлимга ўтказдим. Кундузи ишлаб, кеч-қурун тахсил олишим керак эди.

Ўша даврнинг энг оммабоп ва нуфузли наشري бўлмиш “Ёш ленинчи” (кейинчалик “Туркистон”) газетасига ишга кирдим. Лекин мени бирданга мухбирликка олишмади. Ишимни оддий куверерликдан — хат ташувчиликдан бошладим. Навоий кўчасидаги 30-уйда жойлашган тахриратда навбатчилик гуруҳида ишлаб, тайёр бўлган мақолаларни “Шарқ” нашриётининг босмахонасига олиб беришарди. Яхши биласиз, у пайтлар компьютер йўқ, матнлар қўлда, темир харфларда терилар эди. Биз корректор сифатида ҳар бир харф ва тиниш белгисини биттама-битта текшириб чиқардик. Газета босилиб қилмағуна тахриратидан кетмасдик. Мана шу машаққатли тунлар ва амалий меҳнат мобайнида ҳақиқий журналистика мактабини ўтадик, ҳақиқий ижод маҳоратига эга бўлдик.

— Маълумки, Сиз собиқ Иттифок даврида Москванинг энг нуфузли олий таълим даргоҳида ҳам тахсил олгансиз. Жаҳон матбуоти андозалари ва хорижий таъриба Сизнинг кейинги ижодий ва раҳбарлик фаолиятингизда қандай ўрин тутди?

тингизда қандай ўрин тутди?

— Ҳа, Москвага — Олий комсомол мактаби “Ёшлар матбуоти” бўлимига ўқишга юборилганим фаолиятимда янги босқич бўлди. Бу маскан Собик Иттифок республикаларидан ташқари, кўплаб хорижий мамлакатлардан келган энг иқтидорли ёш лидерлар ва бўлгуси муҳаррирлар йигилган энг замонавий, ноёб маҳорат майдони эди. Рақобат ва муҳит низолатда кучли бўлгани сабабли инсон узлуксиз ўз устида ишлашга мажбур бўларкан.

У ерда фақат қуруқ назария билан чекланмай, жаҳон журналистикасининг илгор методларини “Комсомольская правда” газетасида бевосита амалиётда ўрганганимиз. Ўша пайтдаги журналистика Константин Симонов, Василий Песков, Эрнест Хемингуэй, Анатолий Аграновский, Александр Овечкин, Татьяна

юлдузи” газетасига бош муҳаррир этиб юборишди.

Жамоамиз билан энг шимариб ишга киришдик. Натижада бу нашрни нафақат республикамизда, балки бутун Ўрта Осиё миқёсида энг оммабоп газетасига айлантирдик. Болалар газетасининг адади 1 миллион 350 минг нусхага чиқди! Газетани фақат болалар эмас, ота-оналар, бутун оила аъзолари жам бўлиб ўқишарди. Кўшни Қозоғистоннинг Чимкент, Жамбул, Тожикистоннинг Хўжанд, Туркменистоннинг Чоржўй, Тошхўвўз, Қирғизистоннинг Ўш ва Жалолобод вилоятларидаги ватандошларимиз ҳам севиб мутлола қилишарди.

Муваффақиятнинг бош сирини — ўқувчи билан жонли, интерактив мулоқот ўрнатганимизда эди. Таърибот лойиҳаларини ноанъанавий усулда ўтказардик. Масалан, “Пайшанба — электр энергиясини

лашуви билан ўз ечимини топарди. Шу сабабли газетамиз адади 1 миллион нусхага етганди.

Ҳатто давлат арбоби Эркин Самандаров ишдан олинганида, шеърларини ҳеч қайси нашр босишга ботинмаган бир пайтда: “У лавозимидан кетган бўлса, шоирликдан кетгани йўқ-ку!” деб газетанида эълон қилганимиз. Кўшни нашрлардагилар “Сизларни энди тинч қўйишмайди” деб ваҳима қилишса-да, чекинмаганимиз. Шўро даврида отиб кетилган жадид шоири Усмон Носирнинг қабрини излаб топиб, матбуотда илк бор эълон қилганимиз. Махлисибозлик қилмай, фикрлар тўқнашуви орқали янги ғоялар яратдик.

Тахририят қошидаги “Шуъла” ижодий уюшмамизда жасур, истеъдодли устоз шоира Мукаррама Муродова раҳбарлигида жуда кўплаб ёш истеъдодларни

етказиш воситаси эмас, у давлат тарихи ва тараққиёт йўли муҳрланган муқаддас йилномадир.

Масалан, техник масъулиятсизлик сабабли, мустақиллигимизнинг илк йилларида Биринчи Президентимизнинг Хиндистонга тарихий ташириги акс этган ягона видеокассета устидан Москва ТВга қарашли бошқа кўрсатув ёзиб юборилиб, ўчириб юборилган. Энди ўйлаб кўринг: бугунги блогерларнинг чиқишлари, ижтимоий тармоқдаги вақтинчалик постлар қаерда сақланади? Эртага 20-50 йилдан кейин қайси тадқиқотчи ёки тарихчи Фейсбук ёки Телеграм каналларидан ишончли тарихий манба қидирарди? Электрон манбалар ўчиб кетиши, серверлар ишдан чиқиши ёки чапкашиб кетиши мумкин, аммо кутубхоналарда сақланаётган босма нашрлар — мангу тарихий ҳужжат бўлиб қолаверади.

ЖУРНАЛИСТ — АДОЛАТ ВА ҲАҚИҚАТ ЖАРЧИСИ БЎЛИШИ КЕРАК!

Ўзбекистонда хизмат кўрсатган журналист, таниқли публицист Жаббор РАЗЗОҚОВ билан сўз қудрати, масъулияти ва мукаммал ирода ҳақида

Тесс, Генрих Боровик каби дунёнинг энг буюк адиб-журналистларининг ҳозиржавоб, жанговар ва жонли репортаж андозаларига суянарсиз эди. “Яхши журналист бўлмаган инсондан ҳеч қачон буюк ёзувчи чиқмайди” деган ҳақиқатни ўша ерда англадим.

Яна Москва таҳсилдан чиқарган энг муҳим ҳулоаси шун бўлдики, дунёвий маҳорат, янги шакл ва иш услубларини хориждан ўрганиш шарт, аммо уларни ўз миллий амалиётимизга татбиқ этаётганда, албатта, ҳалқимизнинг асрий қадриятлари, менталитети ва давлатчилик манфаатларига мослаштириб қўллаш лозим. Бу таъриба Тошкентга қайтгач, Эркин Вохидов, Абдулла Орипов, Оқил Ёқубов, Пиримқул Қодиров, Омон Матжон, Асқад Мухтор, Зулфия, Худойберди Тўхтабоев каби маҳоратли устозларимизнинг ўғитлари билан бойиб, мукаммал шаклга эга бўлдим.

— Устоз, жаҳон матбуоти тарихига назар ташласак, турли халқаро модель ва мактабларни кўрамиз. Бугунги ўзбек публицистикаси халқаро стандартларга қай даражада мослаша олмакда ва айнан қайси жиҳатларда оқсамокдамиз?

— Дунёда Америка, инглиз, япон ва рус журналистикаси ахборот тўплаш, таҳлил қилиш, матнга ишлов бериш ва тезкорлик билан омма эътиборига ҳавола этиш бўйича ўзига хос, пухта ва мустақам катта тизимга эга. Масалан, француз мутафаккири ва адиби Жан-Жак Руссоннинг XVIII асрдаги бадилари ва публицистик мақолалари Франция жамиятидаги ижтимоий ва таълим тизимини мутлақо янги, демократик ўзгаришга олиб юборган эди. Демак, ўзбек журналистикаси деганда биз шунчаки кундалик майда хабар, лавҳа ва юзак мақолалар ёзганидан ҳодимларни эмас, балки мамлакат сийосати ва жамият тараққиётига бевосита таъсир кўрсата оладиган кучли ва салмоқли публицистикани тушунишимиз лозим. Соҳани ўз нуқтаи назарига эга, ватанпарвар ва ҳолис таҳлил қила оладиган фидойи кадрлар билан тўлдиршимиз шарт. Журналистика — коррупцияга, қонқонуний хатти-ҳаракатларга ва ижтимоий адолатсизликка қарши курашадиган қудратли мафкуравий қурулди.

Афсус билан қайд этиш керакки, бугун биз жаҳон матбуоти талабларидан ва тан олинган халқаро меъёрлардан анча ортда қолмоқдамиз. Масалан, мустақил давлат сифатида дунёнинг етакчи мамлакатларида ўз мухбирлар тармоғимизга эга эмаслигимиз катта камчилигимиздир.

— Сиз раҳбарлик қилган йилларда “Туркистон” (ҳозирги “Ёшлар овози”) ва “Тонг юлдузи” (собиқ “Ленин учқуни”) газеталари халқнинг энг сеvimли, қўлма-қўл бўлиб ўқиладиган минбарига айланган эди. Айниқса, болалар наشري бўлган “Тонг юлдузи”нинг адади 1 миллион 350 минг нусхага етгани ўзбек матбуоти тарихидаги ёрқин маёқ, далилдир. Бу муваффақиятнинг сирини ва тахриратда яратилган соғлом ижодий муҳитда нималар асосий ўрин тутар эди?

— Москвадан катта таъриба ва қатъий режалар билан қайтиб келиб, “Туркистон” газетасида Сийёсий ва ижтимоий ҳаёт бўлиминин бошқардим. Бу бўлим тахриратининг энг жанговар ва асосий йўналишларидан бири эди. Сўнг масъул қилиб, сўнгра бош муҳаррир ўринбосари этиб тайинландим. Кўп ўтмай, мени оммавийлигини бироқ йўқотиб қўйган “Тонг

иктисод қилиш кунини” ёки “Данак операцияси” каби акцияларни йўлга қўйганимиз. Болалар маҳаллаларда тўплаган мева данакларини тахриратига юборишар, улардан Қўқондаги заводларда фармацевтика ва тиббиёт учун қимматли доривор ёғлар ишлаб чиқаришар эди. Тахриратий ҳовлисига юк машиналарида қоп-қоп хатлар ва данак келарди. Интернет ва замонавий алоқа воситалари бўлмаган ўша даврда хатлар оқими ва муштарийлар ишончли мислсиз даражада юқори эди.

— Муҳаррирлик мактаби ҳақида гап кетганда, таниқли ижодкорлар Сизнинг раҳбарлик жасоратингизни, ҳодимларни юқорининг тазйикларидан ҳимоя қила олганингизни алоҳида эътироф этишадим. Сафар Остонов, Қўлман Очил, Норқобил Жалил каби публицистлар Сиз ҳақингизда “жамоани ортдан эргаштира олган, масъулиятини ўз бўйига олишдан қўрмаган муҳаррир” деб ёзишган. Сизнингча, ҳақиқий бош муҳаррир қандай бўлиши керак?

— Ўйлашдаки ирода ва қатъий позициясиз ҳақиқий газета яратиб бўлмайди. Биринчи навбатда, бош муҳаррир ўз креслосини, амалини ва шахсий манфаатини ўйламаслиғи шарт. Муҳаррир — олов устида ўтирган одам. У бор қў-қудратли, билими ва жасоратини нашрга бағишлаши лозим. Агар унинг қалбиде бу олов сўзса, ҳеч иккиланмай ўрнини бушатиб бериши керак.

Энг муҳими, муҳаррир — журналистга йўл очадиган, унинг ортида тўфондек қалқон бўлиб турадиган раҳбардир. Мен ўша мураккаб йилларда Давлат хавфсизлик қўмитаси (КГБ) архивидан тайёрланган энг қалтис суриштирувларни, тизимдаги иллатларни фош қилувчи мақолаларнинг фактларини шахсан ўзим текшириб, синчиклаб ўқиб, жавобгарлиқни тўлиқ ўз зиммамага олиб, қоп этишга яшил чироқ ёқардим. Газетда чиққан кичик бир хабардан тортиб, катта таҳлилий мақолагача бош муҳаррир масъулдир. Ижодкорни хонага, иш столига занжирлаб қўйиб бўлмайди; унга ижодий эркинлик, қўллаб-қувватлаш керак. Ходимларимга доим айтардим:

“Менга ўтири, фактларга бой, жамиятга фойдаси тегадиган материал келтиринг, қаерда юришингиз ва қандай ишлашингизнинг аҳамияти йўқ”. Мана шундай эркин ва талабчан муҳит сабабли Қўлман Очил, Қўрбон Эшматов, Тўлқин Ҳайит, Норқобил Жалил, Исрол Ҳамро, Муқаддас Абдусаматова, Сирождидин Рауф каби ўнлаб етакчи журналистлар ва публицистлар тахриратимизда камол топди. Гули Чехра (Гулчехра Алибоева), Меҳр Бону, Яшнар Каримовна, Муюссар Исроилова, Замира Эмбердиева сингарии кўрмас ва жасур аёл қалам соҳибалари етишиб чиқди.

Мустақиллик арафасидаги ўша қалтис йилларда тизим билан тўқнашувлардан асло қўрқмасдик. Журналистларимиз Аҳрор Аҳмад ва Зиёвуддин Ортиқўжаевлар Собик Иттифок миқёсидаги энг ёпиқ маскан — қамқоноҳларга кириб, Иномжон Усмонхўжаев билан учрашиб, унинг тақдирини ҳақида жонли репортаж тайёрлашган. Рузимбой Ҳасан ва Сувоноқул Рустамовлар эса Туркменистон Президенти Сапармурод Нийёзовдан экспозиция сўхбат олиб келишган. Вазирлар тахриратига қақариб, муштарийлар саволларига тўғридан-тўғри жавоб беришга ундардик, бир кунда 200 та далолатли шикоят ва муаммо газета ара-

кашф қилган. Ҳозирги кунда ушбу уюшмада фаол қатнашган кўпгина ижодкорлар элнинг назаридаги ёзувчи ва шоирлардир.

— Устоз, матбуотнинг давлатчилик пойдеворини мустақамлаш ва миллий ўзликни англашдаги ўрни ҳақида сўз кетганда, 1989 йилдаги “Давлат тили ҳақида”ги Қонун лойиҳаси атрафидеги курашларни эслаш ўринлидир. “Туркистон” газетасида чоп этилган биргина мақола тарихий ҳараёни бутунлай ўзгартириб юборган эди, шундай эмасми?

— Мутлақо тўғри. 1989 йили “Давлат тили ҳақида”ги Қонун лойиҳаси илк бор жамоатчилик муҳокамасига қўйилганда, унда ўзбек ва рус тилларига тенг мақом берилиши, яъни икки тиллилик кўзда тутилган эди. Кўпгина мансабдорлар ва баъзи таниқли зиёлилар рус тилини қинчи асосий давлат тили сифатида қолдириш ташаббуси билан қиқшаётганди.

Биз газета саҳифасида бу муроасасозлик ва чала лойиҳани кескин танқид қилиб, “Чала тўғилган бола” номли кескин ва жанговар публицистик мақолани эълон қилдик. Мақола жамиятда жуда катта акс-садо берди. Юқори раҳбарлар ушбу мақолани ўқиб қиқча, лойиҳа муҳокамасини дарҳол тўхтатиб, янги комиссия тузиш ҳақида қарор чиқарган.

Сўнг Вазирлар Маҳкамаси биносиде Эркин Вохидов, Ўткир Ҳошимов сингарии депутатлар, Журналистлар уюшмасидан камина, Ёзувчилар уюшмасидан Мирзо Кенжабек ҳамда бир гуруҳ етакчи олим ва тилшунослар йигилиб, икки ҳафта довомиде кечаю кундуз меҳнат қилиб, ўзбек тилига ягона Давлат тили мақомини берадиган мукаммал қонун лойиҳасини ишлаб чиқишга ҳисса қўшганимиз. Бу матбуотнинг, сўз кучининг реал сийёсий жараёнларга ва миллат тақдирига кўрсатган бевосита амалий таъсири эди.

— Давлатимиз раҳбари Шавкат Мирзиёев: “Журналистлар кимгадир ёқмаслиғи мумкин, аммо менга жуда ёқди” деб соҳа ҳодимларини доимо қўллаб-қувватлаб келмоқда. Бугунги Янги Ўзбекистон шароитида журналистнинг ижтимоий позицияси қандай бўлиши лозим?

— Давлатимиз раҳбарининг бу сўзларида жуда теран маъно ва юксак ишонч ётибди. Президентимиз журналистларга эркинлик бериб, уларни испоҳотларнинг фанл иштирокчисини сифатида кўрмоқда. Журналист асло пасив кузатувчи ёки қуруқ қарсакбоз бўлиб қолмаслиғи керак. Журналист — халқ фидойисини, адолат ва ҳақиқат жарчиси, маънавият тарғиботчиси ва Ватан тарихини яратувчидир.

Агар биз журналистиканинг жамият ҳаётидаги ўрни ва аҳамиятини қадрламасдан, соҳада сустанлиқка йўл қўйсак, келажакда катта маънавий ва ижтимоий йўқотишларга дуч келамиз. Тарих саҳифаларига бугунги бунёдкорлик ишлари ва уларнинг асл муаллифлари ҳаллоллик билан муҳриланган лозим. Босма нашрлар ва таҳлилий публицистика келажак авлод учун бебаҳо йилнома — тарихий манбадир.

— Бугун ахборот хуружлари кучайган, ижтимоий тармоқлар ва блогерлик ҳаракати кенг авж олган даврда яшаляммиз. Босма матбуот ўз мавқеини қайтара оладими ёки рақамли технологиялар уни бутунлай сиқиб чиқарадилми?

— Босма матбуот, ҳеч шак-шубҳасиз, ўз мавқеини қайтаради, чунки биз бунга мажбуримиз! Матбуот шунчаки ахборот

Бугун сунъий интеллект (СИ) ҳам шиддат билан ривожланмоқда. У ахборотни қайта ишлаши, таржима қилиши ва стандарт матнлар тузиши мумкин. Лекин сунъий интеллект деганларни ҳам ҳеч қачон инсоний руҳни, қалб дардини, эркин ва ижодий тафаккурни, бадий-публицистик маҳоратининг ўрнини боса олмайд. Мафзурасиз, маънавиятсиз ва китобсиз инсон инкирозга юз тутайди, фикрлашдан тўхтаган жамият эса манкуртлашади.

— Бугунги блогерлар ва интернет нашрларининг фаолиятига, улардаги саводхонлик ва ахлоқ-одоб меъёрларига қандай баҳо берасиз?

— Блогерлар тезкорлиғи, коррупция ҳолатларини ва жойлардаги муаммоларни тезкор ёритиб бериши билан бугунги кун журналистикасидаги баъзи бўшлиқларни тўлдириб турганини тан олиш керак. Аммо уларнинг аксариятида чўқур билим ва энг ачинарлиқ, оддий саводхонлик ва ахлоқий меъёрлар етишмапти.

Кўпчилиги шунчаки арзон шов-шув ортидан югуриб, фаолиятини тижоратга ёки мансабдорларни қўрқитиш қуролига айлантириб олди. Фақат телефонга тасдиқлаб олиб, масъулиятсизлик ва бетга-чопарлик билан ахборот тарқатиш бу — журналистика эмас. Журналист ахборот тарқатишдан аввал унинг ижтимоий ва ҳуқуқий масъулиятини, миллат маънавиятига етказадиган таъсирини пухта ўйлаши шарт.

Масалан, бундан икки йил муқаддам тиббиётда биринчи марта буйрак қўчириб ўтказилди деб шов-шув қилишди. Ваҳоланки, тарихини ўрганган журналист яхши билади: Ўзбекистонда илк бор ўтган асрининг 70-йилларидаёқ машҳур академик Ў.Орипов ва бошқа профессорларимиз томонидан буйрак қўчириш амалиёти муваффақиятли амалга оширилган. Журналист тайёр нарсани қўчириб қўймай, архивларини ва тарихни титлилаб изланиши, тинмай ўз устида ишлаши шарт.

Шунингдек, тил ва имло софлигини асраш — энг оғиқли нуктаимиз. Тармоқларда ва рекламаларда “каша” сўзини “бўтқа” деб ҳануз ноўрин ишлатишмоқда. Ваҳоланки, “бўтқа” — чорва молларига энг сифатида бериладиган нарсаси, инсон тановул қиладигани эса “буламик” дейилади! Бу қадмидан бор туркий сўз. “Йймон” ва “ймон” сўзлари имло қоидасига қўра иккиши ҳам тўғри бўлса-да, баъзи ўқитувчилар болаларга ноўрин танбех беришмоқда. Амалдаги қонуний имло қоидаларимизга қўра, Олмонияни — Германия, Гуржистонни — Грузия деб ёзиш лозим. Вақтинчалик интернет трендларини деб миллий тилимиз ва қадриятларимизни топташга, ҳали амалда бўлган қирилп имло қоидаларини ўзимизча бузишга асло ҳаққимиз йўқ!

— Бугун болалар ва ёшлар матбуотининг аҳоли ҳам заҳматкаш муҳарир сифатида Сизни хавотирга солаётган бўлса керак?

— Жуда ҳам хавотирга солади! Эшитишимча, марказий ёшлар нашрларининг адади атиги бир неча минг нусхага тушиб қолган. Ваҳоланки, бугун мамлакатимизда 10 мингга яқин мактаб бор! Агар ҳар бир мактаб лоақал биттадан обунани амалга оширишда ҳам, “Ёшлар овози”, “Тонг юлдузи”, “Гуноча”, “Гулхан” каби табаррук нашрлар камида 10 мингдан зиёд нусхадан чиққан бўларди.

“Мажбурий обун”га қарши курашамиз деб, айрим кимсалар қасрига бугун

бошли миллат фарзандларининг саводхонлигини, маърифий дидини ва китобхонлик маданиятини ўлдириб қўйялмиз! Илм олишга, газета ва китоб ўқишга йўналиштириш қачондан бери салбий ҳолатга айланди? Тўртинчи-бешинчи синф боласи ўзи бориб газетасга обунга бўла олмайдик-ку, бунга ота-она ва мактаб муҳит яратиши керак. Газета ўқимаслик оқибатида болаларимиз телефондаги енгилепи, мазмунсиз видеоларга қарам бўлиб, дунёқарашини торайиб борапти. Болалар матбуотини давлат даражасида қўллаб-қувватлашимиз ва уларнинг мактабларга кириб боришини тўла таъминлашимиз зарур.

— Устоз, бугун қўллаб олий таълим масканларида журналистика факультетлари фаолият юритмоқда. Аммо соҳага кириб келаётган ёш кадрларнинг тайёргарлик даражаси ва профессионал салоҳияти замонавий талабларга жавоб бераптими?

— Гуруч курмаксиз бўлмайди. Лекин жуда иқтидорли, изланувчан ёшларимиз бор. Аммо умумий таълим тизимидаги аҳолиимиз бизни чўқур ўйлантириши керак. Бундан 22 йил олдин Ўзбекистон давлат жаҳон тиллари университетиде халқаро журналистика факультети ташкил этилган эди. Асосий мақсад — халқаро майдонларда ва дунё минбарларида туриб Ўзбекистон сўзини ва манфаатларини айта оладиган, хорижий тилларни мукаммал биладиган ўткир журналистларни тайёрлаш эди.

Бироқ орадан шунча йил ўтган бўлса-да, нима учун у ердан халқаро миқёсда танилган, салмоқли журналистлар барқарор етишиб чиқмаяпти? Нима учун ҳанузгача Миллий ахборот агентлигимиз (ЎзА) ва МТРКнинг ривожланган хорижий давлатларда муҳбирлар тармоғи шаклланмаган? Сабаби, биз назарияга ҳақдан ташқари ёпишиб олдик, ижодий имтиҳонларни ва тўғма истеъдод эгаларини саралаш тизимини енгиллаштириб юбордик.

Журналистика — шунчаки диплом берадиган жой эмас! У иқтидорлар, ирода ва маҳоратнинг синов майдонидир. Энг чекка қишлоқларда туғилган асил истеъдодларни топиб, уларни элақдан ўтказиб ўқитиш тизимига қайтишимиз керак. Ахир таниқли ёзувчи ва шоирларимиз, олимларимиз энг узоқ вилоятлардан чиқишган. Улар пойтахтда ўқиб, устозлардан сабоқ олиб вояга етишган. Назария чексиз, аммо ёзиш маҳорати ва таҳлилий тафаккур тинимсиз амалий меҳнатда чинақди.

— Сизнингча, ҳақиқий профессионал журналист бўлиш учун инсондан қайси фазилатлар талаб этилади?

— Журналист — бу шунчаки касб эмас, бу турмуш тарзи ва руҳий ҳолатдир. Журналистда “мен соат бешда ишдан кетаман”, “мен дам оляпман” деган тушунча бўлмайди. У 24 соат фикрлайдиган, ҳатто ухлаётганда ҳам мияси ахборотни таҳлил қиладиган инсон. Журналист мақола тайёрлаётганда худди тўлғоқ тутатган оғза ўхшайди: фикрлар қийнайди, мавзу изтироб беради, токи ўша мақола босилиб чиқмагунча ҳаловат топмайди. Ҳар бир мақола азоб ва муҳаббат билан д

КИТОБИНГИЗНИ ЎҚИДИМ

“ҲАҚИҚАТ ЧОЙХОНАСИ”ГА
МАРҲАМАТ!

Кулгининг кулгидан фарқи бўлади. Бири бир лаҳза кулдиради-ю, кейин унутилади. Яна бири эса лабга табассум, қалбга оғриқ бўлиб қўчади. Бундай кулгида одам устидан эмас, иллат устидан кулинади. Ана шундай кулги адабиётга айланади.

Таникли журналист, устоз Тўхтамурод Ҳасанбоевнинг яқинда чоп этилган “Ҳақиқат чойхонаси” номли китобини қўлга олиб, кўнгилдан шу гаплар кечди. Ёлғонга не ҳожат, мен уни яхлит китоб ҳолида ўқиганим йўқ, чунки ундаги мақолаларни ўз вақтида газета саҳифаларида обдан хатм этганман. Турли мавзу ва турфа жанрларда битилган мақола, эссе, очерк, ҳажв ва фелъетонларнинг ягона умумий хусусияти шундаки, уларни муҳаррирлик йилларим “Тошкент ҳақиқати” газетаси таҳририятида нашрга тайёрлаб, чоп этганимиз. Китобнинг масъул муҳаррири сифатида камина ходимингиз номи зикр этилганининг боиси ҳам шундадир.

“Бола бошидан” деганларидек, ўқишли китоб ҳам илк саҳифаларидан маълум бўлади. Йўқ, менимча, яхши китоб номидан ҳам ишора бера олади. “Ҳақиқат чойхонаси” номи ҳам ана шундай топилмалардан. Бир қарашда оддий эшитилади. Аммо китобни мутлаа қилиб бўлганингиздан кейин англайсизки, муаллиф бу номи белиз танламаган.

Биласиз, ҳалқимиз ижтимоий ҳаётида чойхона алоҳида маданий ҳодиса ҳисобланади. Чойхона — фақат чоп ичладиган жой эмас. У ерда одамлар дунёнинг жамики қувонч ва ташвишларидан гурунг қилади, баҳслашади, қулишади, яйрайди. Бу ерда Украина ва Россия урушининг асл сабаблари ҳам, Исроил ва Фаластин можаролари ҳам, Муниса Ризаева-нинг оиласи ҳам муҳокама марказида бўлиши мумкин.

Чойхона суҳбатларида ҳақиқат ҳам бўлади, ҳазил ҳам. Минбарда ёки телевизорда айтиб бўлмайдиган гаплар ҳам айнан чойхонада айтилади. Шу маънода чойхонани халқнинг эркин минбари, деса ҳам бўлаверади.

Яна чойхўрлар ҳам турлича, денг. Бу ерга деҳқон ҳам келади, ўқитувчи ҳам, журналист ҳам, ҳоким ҳам, нафақахўр ҳам. Китобнинг қаҳрамонлари ҳам худди шундай: тилшунос ҳам, шифокор ҳам, рассом ҳам, фермер ҳам, кутубхоначи ҳам, санъаткор ҳам, маҳалла фаоли ҳам, оддий фуқаро ҳам “Ҳақиқат чойхонаси”да чордана курган...

Шунданми, китобда қайноқ ҳаётнинг турли овозлари эшитилади. Муаллиф давранинг тўрига чиқиб олиб, ҳаммани оғзига қаратувчи маҳмадона қосагул эмас, бир чеккада жимгина кузатиб ўтирган оқил тингловчи каби намоян бўлади. Шекспирнинг “Донолар ҳаётни кузатурлар жим” деган гапи шу жойга жуда мос тushади.

Хуллас, муаллиф китобига бу номи танлар экан, ўзи билибми-билмайми, китобнинг асл моҳиятини ифодалаб қўйган. Ҳаммаси ишонарли, рост гаплар, бирор лавҳада сохталик йўқ. Шу боисдан ҳам бу чойхонанинг номи “Ҳақиқат”. Қолаверса, бу номда тағдоргина рама ҳам мужассам. Боя айтганимиздек, чойхонанинг палови “Тошкент ҳақиқати” газетаси қозонида пishган-да...

Муаллиф мақсадни оддий ҳаётий воқеалар орқали ифода этади. У қўчадаги нотўғри ёзувларни танқид қилиш орқали ҳам, қаровсиз бинода яшаб юрган итлар ҳақида ёзиб ҳам, газета ўқимай қўйган жамият борасида ёзғириб ҳам бизга кўзгу тутатади.

Тўхтамурод акани таниганлар, ҳамсуҳбат бўлганлар билади: жуда уфғатихон, шинаванда инсон. Ҳаётнинг жуда кўп мураккаб жаҳбаларига ҳам кулги билан қарай олади. Аммо бу кулги асло енгилтақликдан туғилмайди. Унинг ортида қирқ йиллик журналистик тажриба, ҳалқ ичида юриш, одамларни кузатиш ва ҳаётнинг аччиқ-ширинини қалбдан ўтказиш кўникмаси мужассам. Шу боис китобдаги деярли ҳар бир ҳажвий лавҳа ортида жиддий ҳаётгй дард яшириган.

Масалан, “Нақлиётга кўнмаган келин” номли мақолада давлат тили ҳақидаги жиддий муаммо ҳаётий бир вазият воситасида очиб берилгачки, у, назаримда, минбарлардаги соатлаб давом этадиган маъруза ёки оддий бир куюнчак мақолдан кўра анча самарали таъсир кучига эга.

Хабарингиз бўлса керак, бир неча йил аввал атамашунос устозларимиз ва тилшуносларимиз русча “автомобиль”, “машина” ўрнига “нақлиёт” сўзини қўлашни зўр бериб тикиштиришган бўлса-да, жамият бу тақлифни мутлақо қабул қилмади. Мақолада йигитнинг бўлажак ёрига: “ФХДЁга ариза беришимиз лозим экан, нақлиётни қачонга қақиртирай?” деган гаплари дафъатан кулги уйғотди, аммо шу кулги ортида баъзан сунъийлашиб, баъчаналлашиб кетётган тил ислохотлари манзилига жуда тағдор эътирозлар йўлланади.

Бу ерда муаллиф ҳеч кимни ҳақорат қилмайди, бирор фикрни зўрлаб қабул қилдирмайди. Аксинча, вазиятнинг ўзи кулгига айланади. Китобдаги деярли барча лавҳаларда ана шу услуб сақланади.

Китобни ўқир экансиз, улўғ устозларнинг ҳаёт борасидаги синчков кузатувчанлиги ва самимияти, “Муштум” мактабининг халқона кулгиси ҳамда замонавий публицистиканинг тезкор нафаси бир нуктада учрашгандек таассурот уйғонади.

Тўпламнинг яна бир фазилати шундаки, ундаги деярли ҳар бир лавҳада кулги мақсад эмас, восита вазифасини бажаради. Муаллиф ўқувчини табассумга чорлайди, аммо ўша табассум ортидан унга кўзгу тутатади, ўзини ўзи билан олаштиради.

Бугунги кунда юмор ёзиш ҳам майнабозчилик бўлиб кетгандек. Чунки ижтимоий тармоқлар бир кунда юзлаб латифа, минглаб кулгили видеоларни тарқатади. Аммо уларнинг аксарияти эртанги кунга ўтмай эскиради.

Ҳақиқий ҳажвнависнинг қуроли истеҳзо эмас, аниқ деталдир. Муаллиф ана шу детални топишни яхши билади. Масалан, шаҳар кўчаларидаги “Чиқиш эҳтиёт йўли”, “Пирашига ишга оламиз”, “Ҳақиқий сизни севамиз” каби ғализ таржималар ҳақида ёзаркан, уларни оддий тил хатоси сифатида эмас, маънавий ҳодиса сифатида талқин қилади. Хатонинг устидан қулади, хатога йўл қўйган инсоннинг устидан эмас.

Тўпламга киритилган материаллар жанр жиҳатидан турлича: публицистик мақолалар, суҳбатлар, хотиралар, фелъетонлар, ҳажвий шеърлар, кичик миниатюралар, хатто афористик қайдлар ҳам бор. Бир қарашда бундай хилма-хиллик китобнинг ахтиллпига халал бериши мумкин эди. Аммо қизиги шундаки, китоб тарқоқ туюлмайди. Уни бирлаштириб турган қўринмас ил бор. Бу ил — муаллифнинг дунёқараши.

У, масалан, Эргаш Каримов ҳақида ёзадими, давлат тили ҳақида баҳс очадими ёки оддий бир эълондан кулги ясайдими — ҳаммаси яхлит бир мақсад негизида қурилади: миллат маънавияти!

Шунинг учун ҳам китобнинг бош қаҳрамонлари муайян кишилар эмас, бутун бир жамиятнинг ўзидир. Кулги, ҳажв тигига олинган манба бир ўринда саводсиз таржимон қиёфасида намоян бўлса, бошқа бир ўринда одамларга саломатлик улашишни умр мазмунига айлантирган шифокор тимсолида гавдланади. Яна бошқа бир жойда китоб ўқимай қўйган зиёли, яна бошқа ерда саҳна маданиятини йўқотаётган санъаткор сифатида кўринади.

Адабиётда услуб ҳақида кўп гапирилади. Аммо услубни фақат чиройли гаплар, нозик ташбехлар ёки ноодатий жумлалар билан, зўрма-зўраки яратиб бўлмайди. Ҳақиқий услуб ёзувчининг фикрлаш тарзидан шаклланади. Уқувчи асар муаллифининг исмини кўрмасдан туриб ҳам унинг қаламини таниса, демак, иходкор ўз овозини топган бўлади.

Тўхтамурод ака — ўз овозини топган журналист. Унинг ёзганларида публицистнинг ҳушёр нигоҳи, ҳажвнависнинг ўткир истеҳзоси ва адибнинг образли тафаккури бир-бирини тўлдириб туради. Бу қирралар у киши ишлаган нуфузли таҳририятлардаги улўғ устозлар шакллантирган маҳорат мактабларидан ўсиб чиққан.

Муаллиф жиддий ва муаммоли бир вазиятни айта туриб ёзади: “Шундай манзараларни кўргандан кейин ҳам виждонимиз қийналмаса, юрагимиз ёнмаса, биз киммиз ўзи?”

Бу популизм ёки патетикадан қурилган гап эмас. Муаллиф хулоса чиқармаяпти, айбдор қидирмаяпти, қозиллик курсисига ўтириб олиб, жамиятни маҳкамага тортмаяпти. У фақат битта савол берапти: ҳўш, биз киммиз ўзи?

Бу савол неча кўндаланг қўйилаётганини англаш учун китобдаги “Нақлиётга кўнмаган келин”, “Ўттиз йиллик ўқинч”, “Қиссанинг қиз боласи” каби ажабтовур сарлавҳали мақолаларни бирма-бир ўқиб чиқиш тавсия қилинади.

Журналистикада “Яхши сарлавҳа — ярим мақола” деган эски гап бор. Муаллиф буни яхши ҳис қилади. У сарлавҳани шунчаки мавзу ифодаси қилиб танламайди, балки бадийи воситага айлантира олади.

Ёзган мақоласида фикрни узундан-узун жумлалар билан берадиган ҳамкасбларимиз оз дейсизми? Улардан фарқли ўлароқ, Тўхтамурод ака битта аниқ деталь ёки биргина ухшатиш билан катта манзарани чиза олади.

Масалан, бир мақоласида у газетонлиқнинг таназзули ҳақида фалсафа сотмайди, фақат Пискент туманида вилоят газетасига бор-йўғи тўққиз киши обуна бўлганини айтиди. Энг катта ҳақиқатлар ҳам кичик бир рақамга сигади, дейди. Кейин шу рақамдан келиб чиқиб, бутун жамиятнинг маънавий ахволини таҳлил қилади.

Дарвоқе, Тўхтамурод ака исталган бир жумладан, рақамдан ёки вазиятдан бирор ҳажвий рамз топа биладиган иходкор. Ҳар қандай фикрни қочирим ёки қутилмаган ташбех пардасига ўрай олади. Янада дангалроқ айтганда, бу киши лексик сўз ўйинлари устасидир. “Женьшень — фойдали доривор ўсимлик, жөнщина — юқоридагининг акси”, “Повесть — қисса, повестка — қиссанинг қиз боласи”, “Номер — рақам, ном. Эр — номига эр” каби латифавий таърифлар бир қарашда тасодифий каламбурдек туюлади. Аммо уларга диққат билан қарансизми, бу ерда фақат товушлар ўйини эмас, ижтимоий муносабатларга нисбатан жўяли ҳоҳиржавоблик борлигини кўрасиз. Бу ҳамманинг ҳам қўлидан келаверадиган иш эмас.

Китобни ўқиш жараёнида яна бир хусусият кўзга ташланади: муаллиф ўқувчи билан доимо суҳбат қуради, ақл ўргатайди. Аксинча, ёнма-ён кетётган ҳамсуҳбатдек фикр юритади. “Қаран-а...”, “Энди ўзингиз баҳо беринг...”, “Келинг, бир ўйлаб қўрайлик...” каби жумлаларнинг тез-тез учраши шундан. Бундай камтаринлик ҳам устоз журналистлар мактабига хос хусусиятдир.

Бу битиклардан мен топган яна бир фазилат — муаллифнинг одамларга ўта ишончидир. Агар шундай бўлмаганда, эҳтимол, бу китоб ёзилмасди ҳам. Аслида, ҳажвнинг ўзи ҳам умиднинг бир кўриниши. Чунки инсон фақат тузалishi мумкин деб ўйлаган нарсасини ҳажв ёки танқид қилади. Муаллиф ҳар бир танқид ортига бир умбатни яширади. Ҳар бир истеҳзо ортида эса одамларга муҳаббат ётади.

“Жуда мактавордингиз, нима, бу китобда камчилик йўқми?” дегувчиларнинг ҳам кўнгли қолмасин, айтايлик. Китоб, албатта, муайян нуқсонлардан холи эмас. Лекин таъкидлаш жоиз: китобнинг фазилатлари унинг айрим камчиликларидан анча устундир. Шу боис қуйидаги фикрлар танқид эмас, балки китобнинг кейинги нашрлари учун адабий мулоҳаза сифатида қабул қилинишидан умидворман.

Энг аввало, китобнинг жанрий таркиби ҳақида. Тўпламга фелъетон, эссе, суҳбат, хотира, публицистик мақола, ҳажвий шеър, миниатюра каби турли жанрлардаги материаллар киритилган. Бу, бир томондан, китобни ранг-баранг қилади. Ўқувчи эриқмайди, ҳар бир бўлим янги оҳанг билан бошланади. Бироқ айрим ўринларда ана шу жанрий хилма-хиллик композицион яхлитлик ҳиссини бироз суъайтирган, назаримда.

Масалан, тил сиёсатига бағишланган жиддий таҳлилий мақоладан кейин юмористик миниатюра ёки қочириқ келиши ўқувчини кескин бошқа руҳиятга олиб ўтади. Бу эса китобнинг ички драматургиясига жиндай соя солади. Агар материаллар мавзувий цикллар асосида жойлаштирилганда, китобнинг умумий таъсир кучи янада ортган бўлар эди.

Яна бир жузъий камчилик — китобда тарқоқ ва тақроқ-

рий мотивлар борлигидир. Китобнинг турли қисмларида она тили, китобхонлик, журналист масъулияти, саҳна маданияти каби мавзулар қайта-қайта учрайди. Булар, албатта, муаллифнинг қалбига яқин мавзулар эканидан. Бироқ айрим фикрлар турли мақолаларда бир-бирига яқин оҳангда тақрорланади.

Буни камчиликдан кўра публицистика табиатидан келиб чиққан хусусият дейиш мумкин, балки. Лекин кейинги нашрларда мавзуларни ички боғланиш асосида гуруҳлаш китобнинг композицион мустаҳкамлигини ошириши мумкин.

Шу билан бирга, китобда яна бир муҳим жиҳат борки, у баъзан китобнинг ўзида тўлиқ очилмай қолгандай туюлади. Бу — муаллифнинг лирик қирраси. Эргаш Каримов ҳақидаги хотира, Мажид Самадов ҳақидаги мақола, айрим шахсий кузатишларда муаллифнинг нафақат ҳажвнавис, балки кучли эссенавис экани ҳам кўринади.

Ўқувчи сифатида шу ўринларда беихтиёр ўйлайсан: қоски эди муаллиф бундай лирик-публицистик эсселарни янада кўпроқ берганида. Чунки айнан ана шу материалларда муаллифнинг қалами бошқача “югуради”.

Аммо юқорида айтилган мулоҳазалар китобнинг умумий қимматини заррача ҳам қамайтирмайди. Аксинча, улар бир ҳақиқатни тасдиқлайди: бу тўплам — ижодий изланишдан бир зум ҳам тўхтамаган Тўхтамурод аканинг китоби!

Ана энди мавриди келди: яна бир гапни айтмасак бўлмас. Бугунги ўзбек матбуотида энг катта йўқотишлардан бири нима эканини биласизми? Мен айтай: бу фелъетон жанрининг аста-секин саҳнадан тушиб бораётганидир. Бир пайтлар Абдулла Қаҳҳор, Ғафур Ғуллом, Саид Аҳмад, Неъмат Аминов, Худойберди Тўхтабоев, Саъдулла Сиеёв, Жўра Саъдуллаев каби устозлар ва ўнлаб бошқа ўткир қалам эгалари бўлган журналистлар ижтимоий ҳаётдаги иллатларга қарши айнан фелъетон деган кучли қурол билан курашган эдилар. Афсуски, кейинги йилларда фелъетоннинг ўрнини қуруқ, кўпинча енгил-епли, юзакироқ танқидий мақолалар эгаллади.

Фелъетон — публицистиканинг энг мураккаб ва таъсирчан жанрларидан биридир. Хабар учун факт, мақола учун таҳлил қийфоядир, балки. Лекин фелъетон учун буларнинг ўзи етарли эмаслиги аниқ! Унда факт ҳам, композиция ҳам, юмор ҳам, тил маданияти ҳам, драматургия ҳам, энг муҳими, фуқаролик масъулияти ва шахсий ҳасорат ҳам бўлиши шарт. Шунинг учун ҳар қандай яхши журналист-муҳбир фелъетончи бўла олмайди.

Бу фикр китобнинг ўзида ҳам келган. “Муштум” журнали билан боғлиқ суҳбатда фелъетон жанри ҳақида гап кетар экан, “Фелъетон ўргатилмайди, ўрганилади”, деган муҳим мулоҳаза ўртага ташланади.

Тўхтамурод Ҳасанбоевнинг кейинги йиллардаги ижодий фаолияти ижтимоий тармоқлардаги сўзбозлиқлар замонида ҳам фелъетон жанрининг яшашга ҳақли ва қодир эканини исботлайди. Китобда Ҳасанбоев фелъетонларининг яхши бир намунаси берилибди. Бу “Белка” қиёнда она бўлади” сарлавҳали митти бадийи лавҳадир.

Унинг биринчи жумласидек ўқувчини воқеа ичига олиб киради. Муаллиф космосга парвоз қилган тўрт оёқли машҳур вафо китобларига — Белка ва Стрелка ҳақида эслайди. Кейин эса Ангрэн шаҳридаги қаровсиз қолган икки қаватли бинода “шоҳона ҳаёт кеңираётган” дайди итларга ўтади. Бир қарашда бир-бирига мутлақо алоқасиз туюлган икки воқеалик бадиятнинг таъсирчан кучи билан бир нуктада туташади. Фелъетоннинг муваффақияти ана шу қутилмаган композицион ечимда.

Фелъетон давомида муаллиф бинонинг бу ҳолга келиши ва келтирилиши билан боғлиқ турли “расмий” сабабларни кино билан санаб ўтади. Бир жойда бу бинода гўё келажақда декорациясиз фильм суратга олиш мумкинлиги ҳақида ҳазиломуз мулоҳаза қилса, бошқа ўринда эса бинога эгалик қилиб олган итларнинг “хўқуқи” инсонлар манфаатидан устун қўйилгандай манзарани чизади. Ва ниҳоят, фелъетоннинг кульминацияси келади:

“...ҳамма қулайлиқларга эга қўш қаватли “қаср”да бир нечта итлар Ойга учган Белка ва Стрелкадек мазза қилиб яшашяпти. Мутасаддилар бир марта уларни чиқариб юбормоқчи бўлишди, аммо раҳмлари келди. Чунки “Белка”нинг “бўйида” бор эмши...”

Мана шу охириги жумлалар фелъетон жанрининг классик талабларига тўлиқ жавоб беради. Уларда кулги бор, образли тафаккур бор, киноа бор, истеҳзо ҳам бор. Энг муҳими, ҳақиқат бор!

“Белка”нинг “бўйида” бор эмши...”. Бу — охириги гап. Мана шу охириги гапдан материалнинг боз лавҳаси усталик билан саҳифага тортилади: “Белка” яқинда она бўлади...”. Сарлавҳани қаранг!

Муаллиф бирорта амалдорнинг фамилиясини тилга олмайди. Баландрпарвоз айбовлар ҳам тиркамайди уларнинг елкасига. Аммо битта бадийи деталь орқали бутун бошли бошқарувдаги лоқайдликни фoш қилади.

Билмаганлар бўлса эслатиб кетаи: мана шуни журналистик маҳорат дейдилар!

Китобда мазкур фелъетоннинг мантиқий давоми ҳам берилган.

Эсимда, “Тошкент ҳақиқати”да юқоридаги фелъетон чоп этилганидан бироз вақт ўтиб, “Белканинг уйи қуйди...” номли материал ҳам эълон қилган эдик. Унда аввалги фелъетонда кўтарилган гаплар эслатилиб, қаровсиз қолган бинода ёнгин юз бергани ҳақида хабар қилинганди.

Бу икки материални ёнма-ён қўйиб ўқисангиз, журналистик қулатувнинг изчил бир намунасини кўргандек бўласиз. Ҳақиқий журналист нафақат танқид қилади, балки танқиднинг кейинги “тақдирини” ҳам кузатади.

Бугунги журналистикада ана шу изчиллик тобора қамайиб бораётганини ҳисобга олсак, бу ҳолат ёш ҳамкасбларимиз учун яхшигина маҳорат сабоғи бўла олади.

Айтايлик, ижтимоий тармоқдаги шов-шувли танқидий пост бир кун яшайди. Телеграмдаги муҳокама икки кундан кейин унутилади. Аммо яхши фелъетон муайян бир вақт ва воқеа руҳини, таъбир жоиз бўлса, маънавий портретини акс эттириб турадиган бадийи ҳужжатдир.

Бинобарин, устоз журналистлар олдида турган муҳим вазифалардан бири ҳам аслида шу: улар миллий публицистика мактаби айналарини ҳам сақлаб, ҳам сайқаллаб боришлари, бу улкан хазинадан ёш авлодни баҳраманд қилишлари, муносиб издошлар тарбиялашлари лозим.

“Ҳақиқат чойхонаси” китоби устоз журналист Тўхтамурод Ҳасанбоев томонидан мана шу хайрли миссия йўлида ташланган яна бир залворли қадамдир.

Ғайрат ШЕРАЛПЕВ.

ХОРИЖ

ҚОНУН ЛОЙИҲАЛАРИ СУНЪИЙ ИНТЕЛЛЕКТ КЎМАГИДА ЁЗИЛМОҚДА

АҚШ Конгресси ходимлари қонун лойиҳаларини тайёрлашда “ChatGPT” ва “Claude” каби сунъий интеллект чатботларидан кенг фойдаланишни йўлга қўйди. Бу ҳақда Вакиллар палатасининг юридик хизмати (“OLC”) билан ишлаган саккиз нафар амалдаги ва собиқ ходимга таяниб “Politico” хабар берди.

Маълумотларга кўра, сунъий интеллект ёрдамида тайёрланган қонун лойиҳаларида кўплаб хатолар ва нотўғри ҳуқуқий атамалар аниқланмоқда. Оқибатда “OLC” мутахассислари ушбу ҳужжатларни тузатишга уларни нолдан ёзишга қараганда кўпроқ вақт сарфламоқда. Бу каби узилишлар қонунларнинг қабул қилинишини секинлаштириш билан бирга, нотўғри моддалар ва таърифлар сабаб келажақда суд даъволари келиб чиқиш хавфини ортттиради.

Ҳужжатлар учун якуний масъулият Конгресс аъзолари ва уларнинг ёрдамчилари зиммасида бўлса-да, Вакиллар палатасида сунъий интеллектдан фойдаланиш тобора одатий ҳолга айланмоқда. Кўпчилик ходимлар ва ҳуқуқни ҳимоя қилиш гуруҳлари кундалик ишларида, жумладан, қонунларни кўриб чиқиш ва ишлаб чиқишда сунъий интеллект имкониятларига таянмоқда.

13 ЙИЛДАН СЎНГ КЎЗИ ОЧИЛГАН АЁЛ

Янги Зеландиянинг Окленд шаҳрида яшовчи Лиза Рейд 11 ёшида миясидаги ўсма кўриш нервига босим ўтказгани сабабли кўриш қобилиятидан бутунлай айрилган эди. У 13 йил давомида деярли ҳеч нарсани кўрмай, фақат йўлбошловчи ити Эми ёрдамида юра олган.

2000 йил 15 ноябрь куни 24 ёшли Лиза уйкуга кетишдан олдин итини ўпиш учун энгашганда мувозанатини йўқотиб, бошини журнал столига қаттиқ уриб олади. Ҳодиса жиддий туюлмагани учун у одатдагидек ухлашга ётган, аммо эрталаб уйғонганида қутилмаганда кўриш қобилияти қисман тикланганини англайди. Манбаларга кўра, унинг чап кўзида кўриш даражаси 80 фоизгача қайтган.

Лиза учун энг таъсирли лаҳза қарийб 13 йил давомида кўрмаган ва шу давр мобайнида улғайиб, воёга етган укасини қайта кўриш бўлди.

Шифокорлар бу ҳодисага аниқ илмий изоҳ бера олишмаган. Тахминларга кўра, кучли зарба натижасида кўриш нервига салбий таъсир кўрсатаётган босим йўқолган бўлиши мумкин.

СИНГАПУРЛИК ЎҚУВЧИЛАР МАТЕМАТИКА БЎЙИЧА ДУНЁДА ЕТАКЧИ

15 ёшли ўқувчиларнинг математик саводхонлигини баҳоловчи “PISA” тадқиқоти натижаларига кўра, Сингапур энг юқори кўрсаткични қайд этди.

Сингапурлик ўқувчилар ўртача 575 балл тўплаб, Иқтисодий ҳамкорлик ва тараққиёт ташкилоти (“OECD”) мамлакатларининг ўртача натижасидан (472 балл) 100 баллдан зиёд ўзиб кетди. Сингапур кўрсаткичи 2018 йилга нисбатан 6 баллга ошган.

Рейтингдаги кейинги ўринларни қуйидаги мамлакатлар эгаллади:

Макао (Хитойнинг махсус маъмурий ҳудуди) — 552 балл; Тайвань — 547 балл; Гонконг — 540 балл; Япония — 536 балл.

Европа давлатлари орасида энг юқори натижани Эстония кўрсатиб, 510 балл билан қитъада етакчиликини қўлга киритди.

ЗИЛЗИЛА 9,6 МИЛЛИАРД ДОЛЛАРЛИК ЗАРАР КЕЛТИРДИ

Колумбия Президенти Аберларо Де ла Эсприлья ўтган ҳафтада содир бўлган кучли зилзила мамлакат иқтисодиётига 30 триллион песо (худудий курслар бўйича қарийб 9,58 миллиард доллар) зарар етказганини маълум қилди, деб хабар бермоқда “Reuters”.

Дастлабки ҳисоб-китобларга кўра, етакзилган зарарнинг 24,5 триллион песоси турар-жой ва биноларга, 5,5 триллион песоси эса инфратузилма объектларида тўғри келади.

Мамлакат ғарбида содир бўлган 7,4 магнитудали зилзила йирик Кали ва Перейра шаҳарларида кўплаб биноларнинг қулашига олиб етди. Офат оқибатида 280 киши ҳалок бўлди, 4 мингдан ортиқ киши жароҳатланди ва 143 киши бедарак йўқолган деб ҳисобланмоқда. Ушбу табиий офат Президент Де ла Эсприлья учун лавозимга киришгандан сўнг дуч келган биринчи йирик инқироз бўлди.

Интернет хабарлари асосида Муҳаммадсодиқ ТўРАЕВ тайёрлади.

У БИР СЎЗКИ, ҚУЁШ ЯНГЛИҒ БАҒИШЛАР НУР – ЎЛИМ БИЛМАС

Ўзбекистон халқ шоири Шарифа САЛИМОВАнинг ўчмас ёди

1-6

Биз энди бошқа одамга ай-ландик. Ҳар бир мукофот эл-юрт ишончи, эл-юрт ифтихори ва айни пайтда, Ватан ишончи дегансиз. Сиз Ватан саодати учун катта фидойилик билан иш олиб бориб, дунёларни хайратга солдин-гизки, биз қарадоримиз!

Ушбу сўзлардан кейин шоира янги ёзган "Ватандин яхши ёр бўлмас" сарлавҳали шеърини ўқиб берди. Ўтпти кўнгил изхорини ифодалаган шеър матни қуйидагича эди:

Муҳаббат гуллари кўксинга баҳорида

мудом сўлмас,

Ватан ишқи умрбоқий, у мангуага завоёл кўрмас,

У бир сўзки, қуёш янглиғ бағишлар нур,

ўлим билмас,

Усиз жонингда жон йўқдир,

баҳорлар ҳам баҳор бўлмас.

МУТОЛАА

ДАРЁГА БОТАЁТТГАН ҚУЁШ

Қорақалпоғистон халқ шоири Гулистон Матёкубованинг “Дарёга ботаётган қуёш” достонини ўқиб...

УНУТИЛГАН СОҲИЛЛАР

Жуда шиддатли замонда яшаямиз. Вақт қисқариб кетганга ўхшайди, кунларимиз жуда тез ўтмоқда. Технология ривожланди, чегаралар йўқолди, ахборот сониялар ичида бутун дунёни айланиб чиқмоқда. Биз эса фақат олдинга — моддий фаровонлик ва виртуал муваффақиятлар сари югурмоқдамиз. Бу елиб-югуришлар ичида минг йиллик илдиэларимиздан сезилиб-сезилмай узилиб боряпмиз. Энг ёмони, бу узилиш ва емирилишларни табиий жараён сифатида қабул қиляпмиз. Лоқайдлик ҳамда эътиборсизлик кундалик ҳаётимиз меъёрига айланиб бормоқда.

Ана шундай руҳий ва ижтимоий қуроқчилик палласида юзимизга тутилган ҳар бир ойна бизни бироз бўлса-да сергалантиради. Аммо, афсуски, бағирлардаги тош буткул эримайди. Қорақалпоғистон халқ шоири Гулистон Матёкубованинг “Дарёга ботаётган қуёш” достони қарийб йигирма йил олдин бугунги замон кишисининг юрагига, виждонига ва миллий хотирасига қаратилган исён ўлароқ ёзилган асардир. Достон бизни тарихнинг соқов тошлари тили билан гапиришга, Амударёнинг қуриб бораётган тўлқинлари қатигади руҳий инқирозимизга қайта назар ташлашга ундайди.

Достон бошдан-охир лирик қаҳрамоннинг дўстига мурожаати ва ўтмишдан келаётган нидолар устига қурилган. Унда шонли ўтмиш суратлари билан мақтанишни яхши кўрадиган биз — бугунги замон одамининг энг оғрикли ва яширин маънавий ҳақиқатлари очиб берилади. Бу виртуал дунё гирдобидида ўзлик суратини йўқотиб бораётган инсоннинг асл сийратига солинган шафқатсиз нигоҳдир.

Достонда тез-тез тилга олинган, саҳро ва шўр тупроқларнинг энг иссиқ тадтига ҳам дош бера оладиган тўрангил дарахти рамзи ўқувчини сергалантиради:

*Амударё сукут сақлайди,
Тарс ёрилар сувсиз, бўш соҳил.
Сувлар кетган, қиё боқмайди,
Бошин эғиб қолар тўрангил...*

Тўрангил — турк будунининг, маҳаллий халқнинг асрлар бўйи яшаб келган сабр ва матонати тимсоли. Агар дарё қуриб, тўрангиллар боши эгилса, ҳаётга чидамлилиқ ва матонат илдиэларимиз ҳам кесилади.

ЖАЙХУН ҚИРҒОҒИДАГИ ЗАМОНАВИЙ ИНСОН

Амударё (Жайхун) соҳилида туриб, сувнинг лойқа тўқинлари ва қақраб бораётган қирғоқларига эмас, қўлидаги телефон экранига тикилиб ўтирган бугунги замон одами... Биз табиатдан ҳам, тарихдан ҳам, ўз-лигимиздан ҳам мана шу митти экран масофасига узоқлашиб боряпмиз. Бугун Амударё соҳилида туриб ҳам Жайхунга эмас, виртуал дунё гирдобидида ўзлик суратини йўқотиб бораётган авлодга айланмоқдамиз.

“Дарёга ботаётган қуёш” достони худди мана шу узилиш содир бўлишини сал аввалроқ — 1997 йилда Тошкент ва Нукус оралигида, Амунинг сўнгги хайқирқиқлари остида ёзилган. Асар илк саҳифаларидаюқ бизга сув ва инсон тақдирининг бирлигини кўрсатади:

*Мен мудом ўйлардим,
Дарёлар йиғилган бағримга менинг,
Дарёлар бошланар менинг қалбимдан...*

Дарё шунчаки оқар сув эмас. Муаллиф учун у инсоннинг ички кечинмалари, тақдири ва ҳатто кўз ёшларидир:

*Кўзларимнинг ёши экан бу дарё,
Ҳаётимнинг боши экан бу дарё!
Ўтаётган умр ўйли экан у,
Тақдиринча қўримас қўли экан у!*

Бугун биз Жайхун қирғоқларига борганда нимани кўраимиз? Кўпчилигимиз сувнинг камайишини шунчаки экологик муаммонинг бир қисми ёки қишлоқ ҳужалиғи учун керакли сўғориш манбаи деб биламиз, холос. Унинг бағрида неча минг йиллик тарихимиз, Қултегинларнинг қони, Берунийларнинг тафаккури оққанини англамайдиган даражада ички сегизимизни йўқотдик:

*Дарё — бу умримиз,
Дарё — бу тақдир!
Дарё — бу ўтмишнинг чархпалағидир.*

Биз эса чархпалакни тўхтатиб қўйиб, виртуал дунё тўқинларидида сузиб юрибмиз. Балки бу қалбимиздаги дарёлар қуриб бораётганидан далолатдир...

ЭКОЛОГИК ФОЖИАНИНГ МАЪНАВИЙ ИЛДИЗЛАРИ

Бугунги глобал экологик инқироз, иқлим ўзгариши ёки Амударё сув ҳајимининг камайиб бораётганини ҳақида кўпчилигимиз фақат рақамлар, статистика ва қуруқ ҳисоботларни биламиз. Жамият сувсизлиқни фақат моддий ҳавф деб тушунади. Достонда эса дарёнинг тақдири миллат характери, унинг маънавий қуввати билан бир бутун ҳолда кўрсатилади. Шоира дарё оқими орқали бугунги ижтимоий ҳаётимизнинг оғриқли нуқталарига бадий таъшиш қўяди:

*Оқади, оқади, оқади дарё,
Менинг кўзларимга тўлади маъно.
Маъноки, умримиз дарёси бўлиб...
Оқади оқибат,
Оқади вафо...*

Муаллиф Жайхун қирғоқларининг қақшаб қолаётганини табиатнинг шунчаки инжиқлиғи сифатида эмас, қалбимиздаги оқибат ва вафо каби буюк туйғуларнинг қуриб битаётганини ўлароқ ифодалайди. Биз экология деганда фақат дарахт экиш ёки ка-

налларни бетонлашни тушунаямиз. Ваҳоланки, энг катта қуроқчилик инсонлар ўртасидаги муносабатларда содир бўлди:

*Дарёдай мусаффо,
Дарёдай нотинч,
Безовта тўлқиндай ўйимиз бордир...
У сизмай кўнглингни канорларига,
Ҳасрат, гуссаларга етмай бардоши
Фарёд қилар ҳаёт озорларидан...*

Бугун бизда дарёга қараб йиғлайдиган қалб қолдимикан ўзи? Амударёнинг бўйида туриб, унинг тирик руҳини ҳис қилиш ўрнига, уни сўнгги томчисигача ичиб, пул туғиб берадиган экин майдони, бойлик манбаи сифатида кўрадиган истеъмолчи оломонга айландик. Сув камайгани сари одамларда меҳр камайди, бағрикенглик қуриди.

ТАРИХ — МАҚТАНИШ ВОСИТАСИ ЭМАС

Аждодларимизнинг улуғлиғи, Темурийлар тарихи, қадимги хоқонларнинг шон-шарафи ҳақида саҳналарда, экранларда ва давраларда тўлиб-тошиб гапирамиз. Тарих ўтмишимизнинг гўзал, аммо музейдаги экспонатига айланиб қолгандай. Бироқ “Дарёга ботаётган қуёш” достонининг марказини ташкил этган қадимги Турк хоқонларининг овози бизни ана шу ширин уйқудан уйғотиш учун юзимизга совуқ сув сепади.

Шоира достоннинг “Битиктош нидоси” бўлимида руҳан Ўрхун-Энасой обидалари заминига қайтиш. Тошлардаги битиклар тирик, аммо ярадор бўлган виждоннинг овозларидир:

*Лашкарлар сафланар, ғаним титрайди,
Тошлар ёнаётган ўтга ўхшайди...
Олтиндай улар, найза бўйли қор,
Ёв мисли аждаҳо, аскар сервиқор.
Эъ отини минар ботир Қултегин,
Жиловин тутдирар бедов Байриқул.*

Муаллиф Қултегиннинг жанговар маҳоратини чиғар экан, бу оҳангдорлик замирига жуда катта даъватлар юкланганини кўраимиз:

*Эй туркюртлар, бекларим-эй,
бирлашинлар,
Ҳўйларарга чора топинг, тиллашинлар!*

Йўллик тегин нидосида эса миллат бекларининг (яъни бугунги зиёлилар ва раҳбарларнинг) ўз тили ва миллий қадриятдан узоқлашиши шафқатсиз таҳлил қилинади:

*Эй, турк будун, жону таним,
У тарафга кетмагин,
Унда кетсанг ҳалокатдир,
Эркин ҳатлаб ўтмагин.*

Шоир қадимги Табғач (Хитой) ҳўйларани рамзи орқали бугунги дунёни қараб олган, миллатларни ичидан емираётган глобал “оммавий маданият” ва сиёсий ўйинларни назарда тутмоқда. Бугун бизни қурул билан эмас, ахборот ҳўкмонлиғи, ёт маданиятлар ва сўнўй қадриятлар билан заёт этишди. Беклар, яъни бугунги сиёсий ва маънавий элита эса бирлашиш, миллатнинг эртасини ўйлаш ўрнига, ўз манфаатлари кўчасида адашиб юришибди.

Энг даҳшатли таъшиш барибир Қултегин нидосида қўйилади. Шоир қадимги матннинг руҳини бугунги тил ва ўзлиқ инқирозига маҳорат билан боғлайди:

*Эй турк будун,
Бекларинадан инсоф кетди,
Оми халқинг ҳўйларари бошга етди...
Эй турк будун!
Хатоларинг жондан ўтди.
Тариқмидинг,
Бу тарихга келганинг шу,
Саҳраларда тариқ каби
Потраб кетдинг...*

кетган тарихий фожияси ва Берунийнинг илмий тафаккури бугунги интеллектуал инқирозимиз фонидида қайта жонланади. Беруний илми, фаолияти ҳақида гапирар экан, сўзининг сўнгига авлодларга мурожаат қилади:

*Одам ўғли!
Юрагинга
Жўйлансин ҳўр камолот!
Улуғлансин, шарафлансин
Ҳақлик, Зўб, Адолот!*

Шу билан бирга муаллиф достонда Румий тилидан замондошларини — бизни оғоҳлантиради: агар инсон қалбидида илоҳий ва соф меҳр-муҳаббатнинг қуёши ботса, бутун жамият сувсиз қолган саҳро каби қуриб, вайронага айланади.

ЎТМИШДАН НИДОЛАР

Достоннинг композицион тузилиши фақат экологик ва тасаввуфий мушоадалар билан чекланмайди. Асарнинг бутун мағзини асрлар қаъридан келаётган буюк султонлар, хоқонлар, улуғ аждодларимиз ҳамда битиктошлар нидоси ташкил этади. Муаллиф бу нидоларни глобаллашув тўфонлари ичида ўзлигини унутаётган замонавий инсон виждонига қаратилган сўроқлардек жаранглатади.

Соҳибқирон Амир Темур нидоси саҳналардаги баландпарвоз мақтовлардан йироқ. Унда миллатнинг давлатчилик асослари ва бекларга (яъни бугунги сиёсий-ижтимоий элитага) васиятнома бор:

*Турк боболар ўғитларин
Юрагимга жўйладим.
Йўлларимни тўғрилшқка,
Ҳақ ишига ўйладим...
Аҳли эҳсон билан жаҳон
Гулишани обод бўлур.
Лочин мадор тополмаси,
Чумчуқ ёнда мот бўлур!*

Соҳибқироннинг ушбу нидоси орқали шоира бугунги раҳбарлару фаолларга Ҳақ иши ва тўғрилик мезонини эслатади. Ижтимоий адолат мезони бузилиб, манфаатлар тўқнашуви авж олиб бораётган асрда бу ўғитлар чиндан аҳамиятлидир.

Достонда Алишер Навоий нидоси алоҳида ўрин тутайди. Шоира Навоий сиймоси орқали тил ва маданиятимизни асраш миллатнинг мавжудлиқ шарти эканини замондошларга қатъий эслатади. Бу нидо бугунги кунда она тили иккинчи даражали мақомга тушиб қолаётган, кўчаларини ажнабий лавҳалар босиб кетган жамиятимиз учун чинакам сергаллик чакирғидир.

Миллат тақдирининг энг қадимги қатламларига туташган Билга хоқон ва кейинги бўлимларда келувчи Бектош нидоси эса замин ва халқ ахлитлигининг бадий ҳўжжатиدير:

*...Бу юртда фикрлар уйғонди,
Тафаккур уйғонди, уйғонди юрак...
Бек бўлсин ҳар ўғлинг, ҳар бир фарзандинг,
Ватаним,
Беклигинг муборак бўлсин!*

Достоннинг энг оғриқли қисмларидан бири — Каъбани вайрон қилиш учун келаётган Абраҳага йўлбошчилик қилган Абу Ригол образи орқали ифодаланган хиёнат фожиясидир. Муаллиф бу тарихий воқеани бежиз эсламайди: манфаат, нафс ва шон-шўхрат учун ўз иймони, эътиқоди ва Ватанини солаётган кимсаларни Абу Ригол қисмати орқали оғоҳлантиради.

Асар сўнгига бориб Орол ва Аму бўйларининг улуғ авлиёси ва шоири Ҳаким ота — Сулаймон Боқиргоний нидоси янграйди. Боқиргонийнинг Орол денгизи соҳилларидаги тарихий ва маънавий мақоми бугунги кунда унутилган қирғоқларга ишорадир. Унинг нидоси орқали заминнинг қақраётган қалби, сувсизлик ташналиғи инсониятнинг ўзлигидан узоқлашгани оқибати экани мантиқан исботланади:

*Кўрганмисиз
Дарёга ботаётган қуёшни,
Кўрганмисиз
Зўбга ботаётган дарёни?*

Умуман олганда, Гулистон Матёкубованинг “Дарёга ботаётган қуёш” достони ўзлиқни асрашнинг, замон шиддати қаршисида чин маънода тирик инсон бўлиб қолишнинг энг сўнгги имкониятини эсга солади. Асарнинг бутун фожиявий руҳи замирида ҳам умид яшайди: дарёга ботаётган қуёш — бу унутилаётган миллий хотирамиз, аммо у буткул сўнгани йўқ. Шоира Амударё ва Орол фожиясини оддий географик харитадан одамларнинг қалб харитасига кўчиради.

Ижтимоий тармоқларнинг сохта шовқинларидан, нафс бозорининг бешафқат қонунларидан бир лаҳзага узилиб, достондаги Қултегиннинг жасорати, Берунийнинг тафаккури, Кубронинг имони ва Румийнинг ишқи томон бир қур назар солмоғимиз лозим. Дарёга ботаётган қуёш эртага янги тонг бўлиб отиши учун бугун у бизнинг қалбимизда порлаши, бизни уйғотиши керак!

Биз ушбу асар ҳақида шунинг учун ҳам тўхталдикки, шунинг учун ҳам мазкур достон ҳақида ўз фикр, ўйларимизни, таассуротларимизни сиз азиз ўқувчи билан баҳам кўрмоқчи истадикки, бундай асарлар руҳимизни, руҳиятимизни яна бир чандон уйғотади, сергак тортиқтиради. Зеро, достондаги ҳар бир сатр она юрт қайғуси, ўтмиш ва бугуннинг, эртанги ёруғ Ватан мадҳи билан ўзаро чамбарчас ўтти қўллар ила қуйланган.

Айтмоқчи бўлганимиз эса ушбу асарни албатта ўқинг, мутулаа қилинг. Юрагингизга жойланг.

Дадахон МУХАММАДНОВ,
филология фанлари бўйича
фалсафа доктори (PhD).

ТААССУФ

АСР САВОЛИ:

*она тилимизни
асрай оляпмизми?*

Тарих фанидан дарс бериш жараёнида ўқувчиларим нутқида бир ҳолатни кўп кузатаман: улар фикрини ўзбек тилида баён қила туриб, жумла орасига бошқа тиллардаги сўзларни қўшиб гапиришади. Аслида, улар бу сўзларнинг ўзбекча муқобилини билмайди ёки билса ҳам ишлатмайди. Назаримда, бошқа тилдаги сўз уларга замонавийроқ ва қулайроқ туюлади.

Бир қуни улардан сўраб қўрдим: — Ўзбекча муқобили бор бўлса, нега бошқа тилдаги сўзни ишлатасиз?

Кимдир бу одат бўлиб қолганини, кимдир шундай гапириш қулайроқ эканини айтди. Шунда яна бир савол бердим:

— Тасаввур қилинг, кундалик нутқингиздаги ҳар юзта сўзнинг йигирма бештасини, ўзбекча муқобили бўла туриб, бошқа тилдан олсангиз. Бу миқдор борган сари қўлайиб борса, ўз сўзларимиз, она тилимизга ҳос оҳанг ва ифодалар қаерда қолади?

Синф бир муддат сукутга чўмди. Балки, улар шу пайтгача бу ҳақида ўйлаб кўрмагандир. Аслида, биз ҳам ҳар қуни олязаб сўзларни ишлатамиз-у, нима учун айнан ўша сўзни танлаганимизга кўп ҳам эътибор беравермаймиз.

Мақсадим ўқувчиларни чет тилларни ўрганишдан қайтариш эмас эди. Чет тилини билиш — билим ва имкониятлар эшиғи. Муаммо бошқа тилни билишча эмас, ўз тилимиздаги сўзни билмай ёки менсимай қўйишимиздадир.

Бундан бир асрдан кўпроқ вақт илгари маърифатпарвар бобомиз Абдулла Авлоний ҳам шу масаладан ташвишланган. У “Туркий гулистон ёхуд ахлоқ” асарининг “Хифзи лисон” (“Тилни сақлаш”) деб номланган мақоласида шундай ёзган: “Ҳар бир миллатнинг дунёда борлигин кўрсатадурган ойнана ҳаёти тил ва адабиётидур. Миллий тилини йўқотмак миллатини руҳини йўқотмақдур”.

Авлоний тил ва адабиётини миллат ҳаётининг кўзгуси деб атайдди. Дарҳақиқат, халқнинг тарихи, қувончи, армони ва дунёқараш унинг тилида яшайди. Бирор сўз унутилса, баъзан у билан боғлиқ тушушча, оҳанг ёки хотира ҳам биздан узоқлашади. Шу маънода тил авлодларни бир-бирига боғлаб турадиган кўприкдир.

Албатта, Абдулла Авлоний ҳам бошқа тилларни ўрганишга қарши бўлмаган. Ақсинча, ўша даврда рус тилини билиш “хаёт ва саодатимиз учун ош ва нон каби кераклик” эканини тан олган. Фақат уни “ўз еринда ишлатмак ва сўзламак” позициясини ўқтирган эди. Демак, масала чет тилида эмас, ҳар бир сўзни ўрнили қўллашда.

Абдулла Авлоний аралаш нутқни халқона ташбеҳ билан изоҳлайди: “Зилур ёғи солуб мошкичири каби қилуб, аралаш-қуралаш қилмак тилининг руҳини бузадур”. Дарҳақиқат, мошкичирининг ўз масаллиғи ва меъёри бор. Бирор нарса ортиқча қўшилса, таомнинг асп таъми ўзгаради. Тил ҳам шундай: зарур сўз уни бойитмай, ўринсиз аралашув эса табиий оҳангнини бузади.

Албатта, бошқа тиллардан сўз олмаган тилининг ўзи йўқ. Ўзбек тилида ҳам араб, форс, рус ва бошқа тиллардан қириб, алпақчандан ўз сўзимизга айланган бирлиқлар кўп. “Мактаб”, “китоб”, “муаллим”, “давлат”, “тарих” каби сўзларни бугун бегона деб бўлмайди. Шунинг учун тилни асраш — барча ўзлашма сўзларни чиқариб ташлаш дегани эмас. Гап ўзбекча муқобили бор сўз ўрнига бегона оҳангнинг шунчаки урф ёки замонавийлик учун қўллаш ҳақида бормоқда.

Сўз фақат луғатда тургани билангина яшамайди. У одамлар нутқида қўллангандагина умрини давом эттиради. Ўз сўзларимизни ишлатмай қўйсак, улар аста-секин фаол нутқимиздан чиқиб кетаверади.

Бу ҳолатда фақат ёшларни айблаш ҳам тўғри эмас. Бола оилада, мактабда, қўчада ва интернетда қайси сўзни кўп эшитса, қўпична ўшани ишлатади. Мен ёш она сифатида айрим ота-оналарнинг фарзандига чет тилини эрта ўргатиш ниятида ўзбекча кўп орасига бошқа тилдаги сўзларни қўшиб сўзлашга гувох бўламан. Уларнинг нияти яхши, аммо хорижий сўзларни дуч келганча аралаштириш ҳали тизимли тил ўргатиш дегани эмас. Болага бир неча тилни эрта ёшдан ўргатиш мумкин, лекин ҳар бир тил учун етарли ва мазмунли нутқий муҳит зарур. Фарзандимиз бир неча тилни билсин, аммо она тилида сўз излаб қолмасин. Ундан раван ўзбекча нутқни талаб қилишдан олдин “биз унга шундай муҳит яратад олдикми?” деб ўзимиздан сўрашимиз керак.

Шубҳасиз, она тилини асраш учун катта минбарлар ва баландпарвоз гапларнинг ўзи етмайди. Бунинг учун кундалик ҳаётда ўзбекча сўзни ўрнида ишлатиш, китоб ўқиш, болаларга раван нутк билан намуна бўлиш керак. Ёшлар замонавий илм-фан ва технология ҳақида ҳам ўзбек тилида сифатли маълумот топа олиши зарур. Чунки она тили фақат ўтмишни ҳўқоя қиладиган эмас, келажакни ҳам ифодалай оладиган тил бўлиши лозим.

Ўйлаб кўрсам, дарс пайтида ўқувчиларимга берган саволим бугун ҳар биримизга тегишлидек, ўзбекча муқобили турган сўзларни ишлатмай қўйсак, она тилимизнинг ўзига хослиги қаерда қолади?

Балки, она тилини асраш оддий танловдан бошланар: ўз сўзимиз борида уни ишлатишдан, билмаганимизни излаб топишдан, фарзандларимизга ўзбек тилида қирийли сўзлашни ўргатишдан...

Насиба НАРЗУЛЛАЕВА,
Ўзбекистон Миллий университети
“Ўзбекистон тарихи” ихтисослиги таянч докторанти.

✓ САНЪАТ

Гул баргларидай очилган рақс

Бугун боғимизда очилган бир гул диққатини тортди. Унинг ўзига хос ранги, жилоси ва таровати мени ҳайратга солди. Гулга узоқ тикилиб қолдим. Ҳар бир барги гўё алоҳида бир гўзаллик ва алоҳида бир маънони ифода этаётгандек эди. Бу манзара мени чуқур ўйга толдирди.

Гулнинг очилишига назар солар эканман, ҳаёлимда яқинда томоша қилганим — миллий рақс гавдаланди. Чунки гулнинг аста-секин очилиши билан рақс ҳаракатлари ўртасида ажиб бир уйғунлиқни ҳис қилдим. Худди гул барглари бирин-кетин очилиб, ўз жозибасини намоянча этгани каби, рақс ҳам ҳаракатдан ҳаракатга ўтиб, ўзининг бутун нафосатини очиб борар эди.

Табиатда гул бирданига очилмайди. Аввал гунча бўлиб кўринади. Кейин қуёшнинг илк нурлари ва баҳорнинг майин нафаси таъсирида ҳар бир барги аста-секин очилиб, бор гўзаллигини намоянча этади. Рақс ҳам худди шундай: ҳар бир ҳаракат, ҳар бир қадам ва ҳар бир нигоҳ томошабин қалбига аста-секин йўл топиб, уни гўзаллик оламига бошлайди.

Айниқса, миллий рақсларимизда бу нафосат янада яққол кўринади. Раққосанинг қўл ҳаракатларида халқимизнинг нозик диди, нигоҳларида шарқона ҳаё ва латофат, қадамларида эса миллий руҳ мужассам. Шу боис миллий рақс шунчаки саҳна санъати эмас, балки халқ маънавиятининг ҳаракатдаги ифодасидир.

Рақс либосларига назар ташласак, улар гўё гулнинг ранг-баранг жилосини эсла-

тади. Атлас ва адрас матоларининг товланиши, миллий нақшларнинг нафосати ҳамда зарҳал безакларнинг жилоси миллий маданиятимизнинг бойлиги ва халқимизнинг юксак эстетик дидидан дарак беради. Худди гул ўз ранги билан инсонни мафтун этганидек, миллий либослар ҳам рақсга алоҳида кўрк ва мазмун бағишлайди.

Бизнинг халқимизда азалдан қиз бола гулга қиёсланади. Бу бежиз эмас. Гул қандай қилиб ўзининг нафосати ва латофати билан инсон қалбини ром этса, қизларимиз ҳам ўз одоби, ҳаёси, меҳрибонлиги ва назокати билан ҳаётимизга фойд бағишлайди. Саҳнада миллий рақс ижро этаётган қизларга назар ташлар эканман, улар кўзимга гўё турфа рангларда очилган гуллардек кўринди. Уларнинг майин ҳаракатлари, нафис қоматлари ва миллий либослар билан уйғунлашган жозибаси халқимизнинг асрлар давомида шаклланган гўзаллик ҳақидаги тасаввурини намоянча этар эди. Шу боис мен учун рақс тушаётган қизлар бамисли очилиб турган гуллардир. Уларнинг ҳар бир ҳаракати гул барглариининг майин тебраниши каби нафис ва тасвирчандир.

Миллий рақслар халқнинг тарихи, турмуш тарзи ва маънавий дунёсининг бадий ифодасидир. Уларда аждодларимизнинг ҳаёти, урф-одатлари, орзу-интилишлари ва ҳаётга бўлган муносабати акс этади. Шу жиҳатдан қараганда, миллий рақслар нафақат санъат намунаси, балки халқнинг маданий хотираси ҳам ҳисобланади.

Ўзбек миллий рақс санъатининг ноёб намуналаридан бири бўлган "Лазги"да бу уйғунлик айниқса ёрқин намоянча бўлади. "Лазги"нинг ҳар бир ҳаракати инсон қалбидида туйғулар, ҳаёт қувончи ва табиат билан уйғунлиқни ифода этади. Асрлар давомида сайқалланиб келган бу санъат намунаси халқимиз маънавий меросининг ажралмас қисмига айланган. 2019 йилда Хоразм рақси — "Лазги" ЮНЕСКОнинг Инсоният номоддий маданий мероси репрезентатив рўйхатида қиритилиши унинг нафақат миллий, балки жаҳон маданиятида ҳам муносиб ўрин эгаллаганини кўрсатади.

Шунда мен яна бир ҳақиқатни англадим: гулнинг гўзаллиги унинг баргларида намоянча бўлганидек, миллиятнинг гўзаллиги ҳам унинг санъатида акс этади. Миллий рақс эса ана шу гўзаллиқнинг ҳаракатга айланган тимсолидир.

Мен учун рақс — бу очилаётган гул. Унинг ҳар бир ҳаракати баргларнинг очилиши, миллий либослари эса ана шу гулнинг ранг-баранг жилосидир. Бу гул халқимизнинг тарихи, маданияти ва маънавиятидан озуқа олади. Шунинг учун ҳам миллий рақсларимизни асраб-авайлаш, ўрганиш ва келажак авлодларга етказиш барчамизнинг муқаддас бурчимиздир.

Зеро, рақс — миллат қалбining ҳаракатдаги ифодаси, унинг маънавий қиёфасини намоянча этувчи бетақдор меросидур.

Зулфия ЯҚУБОВА,
Ўзбекистон давлат хореография академияси Урганч филиали "Лазги" ижрочилигини ривожлантириш бўлими бошлиғи.

✓ ТУҲФА

1000 дона китоб
совға қилинди

Шу кунларда юртимизнинг барча ҳудудларида Мустақиллигимизнинг 35 йиллиги катта тантаналар билан нишонланмоқда.

Қорақалпоғистон Республикаси Бўзатов туманида ҳам энг улуг, энг азиз байраимизга бағишланган маънавий-маърифий учрашув кўтаринки руҳда ўтди. "Ёшлар маркази"да ташкил этилган ушбу тадбирда туман маҳаллалари, нурунийлар, хотин-қизлар, таълим, ёшлар ташкилотлари, шунингдек, кенг жамоатчилик вакиллари иштирок этди.

Тадбирда сўз олган Ўзбекистон Ёзувчилар уюшмаси раиси маспахатчиси, Ўзбекистонда хизмат кўрсатган журналист, таниқли шоир Салим Ашур, "Ёшлик" журнали бош муҳаррири, истеъдодли адиб Нурилла Чори, Қорақалпоғистон Ёзувчилар уюшмаси масъул котиби, Ўзбекистонда хизмат кўрсатган маданият ходими Бекназар Эрназаров ва бошқалар юртимизда Президентимиз раҳнамолигида адабиёт, китобхонлик, маънавият ва маърифат соҳаларини янада юксалтириш борасида олиб борилаётган ислохот ва янгиланишлар хусусида атрафлича фикр-мулоҳаза юритдилар. Сўз олган фахрийлар, "Маҳалла еттилиги" вакиллари юртимизда инсон қадрини юксалтиришга, ёш авлодни Ватан ва халқимизга садоқат руҳида тарбиялашга қаратилаётган эътибор учун Давлатимиз раҳбарига миннатдорлик билдирдилар.

Анжуман якунида Бўзатов тумани "Ёшлар маркази" кутубхонасига Ўзбекистон Ёзувчилар уюшмаси томонидан нашр этилган 1000 дона энг сара бадий китоблар совға қилинди. Ушбу китоблар бўзатовлик китоб мухлислари томонидан севиб мутопаа қилинишига шубҳа йўқ.

Муҳаммадсодиқ Тўраев.

✓ АЧЧИҚТОШ

АДОЛАТСИЗ СУДЬЯЛАР

туфайли Охангаронда одамлар нега сарсон-саргардон бўлишмоқда?

Ўткир Турғунов Охангарондаги шифер заводида ишлаб, тузуқина маош олиб юрган эди. 2023 йил 3 ноябрда хомашё йўқлиги баҳона қилиниб, корхонада ишлаб чиқариш тақа-тақ тўхтади. Бироқ иш берувчи Ўзбекистон Республикаси Меҳнат кодексининг 266-моддаси талабларини менсимайди: ишлаб чиқариш завод айби билан тўхтаб турган бўлса-да, ишчиларга ўртача иш ҳақи миқдорида ҳақ тўлашдан бош тортди.

Ўткир иш берувчи инсофга келиб қолар, эрта-индин пулимни берар, деб узоқ кутди. Бироқ тирикчилик тошдан қаттиқ: рўзгор тебратишда оила анча қийналиб қолди. Хуллас, Ўткир меҳнат қонунчилигини яхши биладиган бир-икки киши билан маслахатлашиб, иш ҳақини ундириш бўйича Фуқаролик ишлари бўйича Охангарон туманлараро судига даъво аризаси киритди.

Фуқаролик иши айнан судья Хотамжон Маткаримовга тушганидан Ўткир беҳад қувонди. "Ҳар ҳолда, бу судья суднинг раиси экан, билими кучли бўлгани сабабли унга раислиқни раво кўришган ва у даъво аризамни ҳолис ҳамда ҳаққоний кўриб чиқади", деб хотиржам бўлди.

Бироқ 2026 йил 16 февраль куни судья Маткаримов даъво аризаси юзасидан бошини қотириб ўтиришни хоҳламади чоғи. Томдан тараша тушгандай, атайлаб "Охангароншиффер" АЖ тугатилган, деб асоссиз равишда Фуқаролик процессуал кодексининг 124-моддаси 7-бандига кўра фуқаролик ишини ёпди.

Ҳақли савол туғилади: нега судья жавобгардан корхона тугатилгани ҳақидаги суд қарорини ва давлат реестридан чиқарилгани тўғрисидаги ҳужжатларни сўрамади? Ваҳоланки, судья Маткаримов "Охангароншиффер" АЖ тугатилмаганини, балки 2025 йил 29 сентябрь куни тўловга қобилиятсиз деб эътироф этилиб, тугатиш жараёнида эканини жуда яхши билар эди.

Бугунги кун маълумотларига кўра, аудитор "Охангароншиффер" АЖ қасддан тўловга қобилиятсиз деб эътироф этилган, деган хулосани берган ва бу ҳақда Тошкент вилояти прокуратурасига те-

гишли ҳужжатларни юборган. Бу эса корхона ўз фаолиятини яна давом эттириши мумкинлигидан далолат беради.

Ҳолбуки, Фуқаролик процессуал кодексининг 254-моддасида суд фуқаролик ишини араз қилинган талаблар доирасида кўриб чиқиши ва лозим бўлса, даъво чегарасидан чиқиб, ходимнинг қонун билан қўриқланадиган манфаатларини ҳимоя қилиши белгиланган.

Ўткир суднинг ажрими юзасидан Фуқаролик ишлари бўйича Тошкент вилоят судининг апелляция судлов ҳайъатига шикоят киритди. Бироқ мазкур апелляция судлов ҳайъати 2026 йил 25 март куни апелляция шикоятини рад этди.

Турғунов эса тушқунликка тушмай, вилоят судининг тафтиш инстанциясига шикоят қилди. Тафтиш суди шикоятни ҳаққоний ва ҳолис текшириб чиқди ҳамда Фуқаролик ишлари бўйича Охангарон туманлараро судининг 2026 йил 16 февралдаги ажримини бекор қилди. Ишни мазмунан кўриб чиқиш учун 2026 йил 19 май куни ажрим чиқариб, қайтадан Охангарон туманлараро фуқаролик судига юборди.

2026 йил 14 июль куни Фуқаролик ишлари бўйича Охангарон туманлараро судига Ў.Турғуновнинг даъво аризаси қаноатлантирилди ва 2-1107-2509/47066-сонли фуқаролик иши юзасидан Ўзбекистон Республикаси Меҳнат кодексининг 333-моддасига кўра унга тегишли компенсация ундириб берилди. Ҳақиқат қарор тоғди!

Бироқ фуқаро Ўткир Турғунов судья Маткаримовнинг адолатсизлиги туфайли анча сарсон бўлди, азият чекди. Ваҳоланки, Ўзбекистон Республикаси Жиноят кодексининг 231-моддасида адолатсиз ажрим чиқарган судьяга нисбатан жавобгарлик назарда тутилган!

Энг қизиғи шундаки, айнан ушбу суднинг судьяси Раъно Тожибоева ҳам Маткаримовдан илҳомланган бўлса керак, фуқаролар Н.Эргашева ва Д.Жонибековаларнинг аризалари бўйича ҳам "корхона тугатилган" деган баҳона билан Фуқаролик процессуал кодексининг 124-моддасига асосан иш юритишни тугатди.

Судья Тожибоева фуқаро Эргашевага нисбатан 2026 йил 5 февралда ўзи чиқарган ажрим 2026 йил 12 март куни Тошкент вилоят суди томонидан бекор қилинганини жуда яхши била туриб, 2026 йил 22 май куни Д.Жонибекованинг аризасини ҳам Фуқаролик процессуал кодексининг 124-моддасига асосан рад этиб ажрим чиқарди. Бу ажрим ҳам кейинчалик вилоят суди томонидан бекор қилинди.

Қуйин-чи, Фуқаролик ишлари бўйича Охангарон туманлараро судига мана шундай сарсонгарчиликлар авж олган.

Яна бир ҳақли савол туғилади: мана, тўрт йилдан бери "Охангароншиффер" АЖнинг юзлаб ишчилари азият чекиб, иш ҳақларини ололмаётганлар. Бироқ Фуқаролик ишлари бўйича Охангарон туманлараро суди нега Фуқаролик процессуал кодексининг 184-моддасига мувофиқ, қонуннинг қўллаб ишчилари ишга тикланганда давлат тўлови 54 фойда билан ушбу корхона мансабдорларидан давлатга етказилган зарарни ундириш бўйича ажрим чиқармади? Ёки Фуқаролик процессуал кодексининг 275-моддасига асосан меҳнат қонунчилигини қўпол равишда бузган мансабдор шахсларга нисбатан нега хусусий ажрим йўқ?

Ўзбекистон Республикаси Олий суди юқоридаги саволларга ҳаққоний ва асосли жавоб беради, адолатсиз ажрим чиқарган судьяларга эса Судьялар олий кенгаши қонуний чора кўради деган умиддамиз.

Озод ХУШНАЗАРЗОДА,
Ўзбекистон Ёзувчилар ва
Журналистлар уюшмалари аъзоси.

✓ МАҲАЛЛА ҲАЁТИ

Бағдод туманидаги Қоровултепа қишлоғи туман марказидан ўн уч қақирим олисда жойлашган бўлиб, бу ерда 6 минг нафардан ортиқ аҳоли истикомат қилади.

Файзиёб кўчалар, аҳоли хонадонларида бошланган бўёдорлик ва ободончилик ишларига ҳавасингиз келади. Йўллар равон, тунда ҳам кундузгидек чароғон. Замонавий хизмат кўрсатиш ҳамда ишлаб чиқариш шохобчалари қишлоқда саноат тармоқлари ривожланиб, аҳоли фаровонлиги ортиб бораётганидан дарак бериб турибди. Ҳар кун би янгиллик, эзгу ташаббуслар қулоч ёзмақда.

Қоровултепанинг
мўъжаз музейи

Қоровултепанинг бошқа қишлоқлардан яна бир фарқли жиҳати бор. Меҳнат фахрийси Ғанижон Абдуллаевнинг саъй-ҳаракати билан бу ерда мўъжаз музей ташкил этилган. Музейдан ўрин олган осори-атикаларнинг аксарияти ана шу қишлоқ одамларининг ўтмишида ҳаёт тарзидан сўзлайди. Бу ерда Катта Фарғона канали қурилишида ишлатилган кетмон, аёллар либослари, уй-рўзгор буюмлари, меҳнат ва хунармандчилик қуроллари жамланган. Қишлоқ музейидаги ҳар бир экспонат ва суратнинг эса ўзига хос тарихи бор. Буларни кўрган ёшлар ота-боболарининг оғир ўтмишини бугунги фаровон турмуш ҳамда яратилган қўлайликлар билан қиёслаши, зарур хулосалар чиқари-

шида бу маскан ўзига хос мактаб, тарбия ўчоғи бўлиб хизмат қилади.

Олис қишлоқ одамлари билан суҳбатлашиб шуни англадикки, бир неча асрлик тарихга эга бу қадимий манзилгоҳ қишлоқларида ташаббускорлик, меҳнатсеварлик, ерни ва элни севиш, эл қорига камарбаста бўлиш каби эзгу фазилатларни муҳассам этган. Энг муҳими, чекка қишлоқ кун сайин шаҳар тусини олмоқда; одамлар қалбидида ҳаётдан розилик, замон билан ҳамнафас одимлаш, фаровонлик ва ободликка ҳисса қўшиш туйғулари жўш урмоқда.

Шерзод ҚОРАБОЕВ.

✓ РАССОМ ХАНДАСИ

Хусан СОДИҚОВ чизган карикатура.

Hurriyat
Mustaqil gazeti

Муассис:
Ўзбекистон
Журналистлар
уюшмаси

Бош муҳаррир
Абдурасул ЖУМАҚУЛОВ

Газета 2007 йил 3 январда Ўзбекистон Республикаси Матбуот ва ахборот агентлигида 0080 — рақам билан рўйхатга олинган.

Ҳажми 4 босма табоқ. Бичими — А-2.
Баҳоси келишилган нарҳда

Тахририятга келган хатлар доимий эътиборимизда.
Мақола ва хабарларда келтирилган маълумотлар учун муаллиф жавобгар.

Адади: 3556
Буюртма — Г-844

Топширилиш вақти — 21⁰⁰
Топширилди — 21⁰⁰
1 2 3 4 5 6

Телефон: (71) 244-32-68, 244-32-91
Тел-факс: (71) 244-32-80
Реклама ва маркетинг бўлими: (71) 244-32-70

Обуна индекси:
якка
обуначилар ва
ташқилотлар
учун — 233

Маъзиллими: 100011, Тошкент шаҳри, Навоий кўчаси, 30-уй.
Elektron manzil: gazhurriyat@mail.ru; info@uzhurriyat.uz

Газета тахририят компьютер марказида терилди
ва дизайнер Эркин Ёдгоров томонидан саҳифаланди.

Навбатчи: Йўлдош Маҳмудов, Мусахҳиш: Зухра Ҳасанова.

“Шарқ” НМАК босмахонасида чоп этилди.
Босмахона манзили: Тошкент шаҳри, Буюк Турон кўчаси, 41-уй.